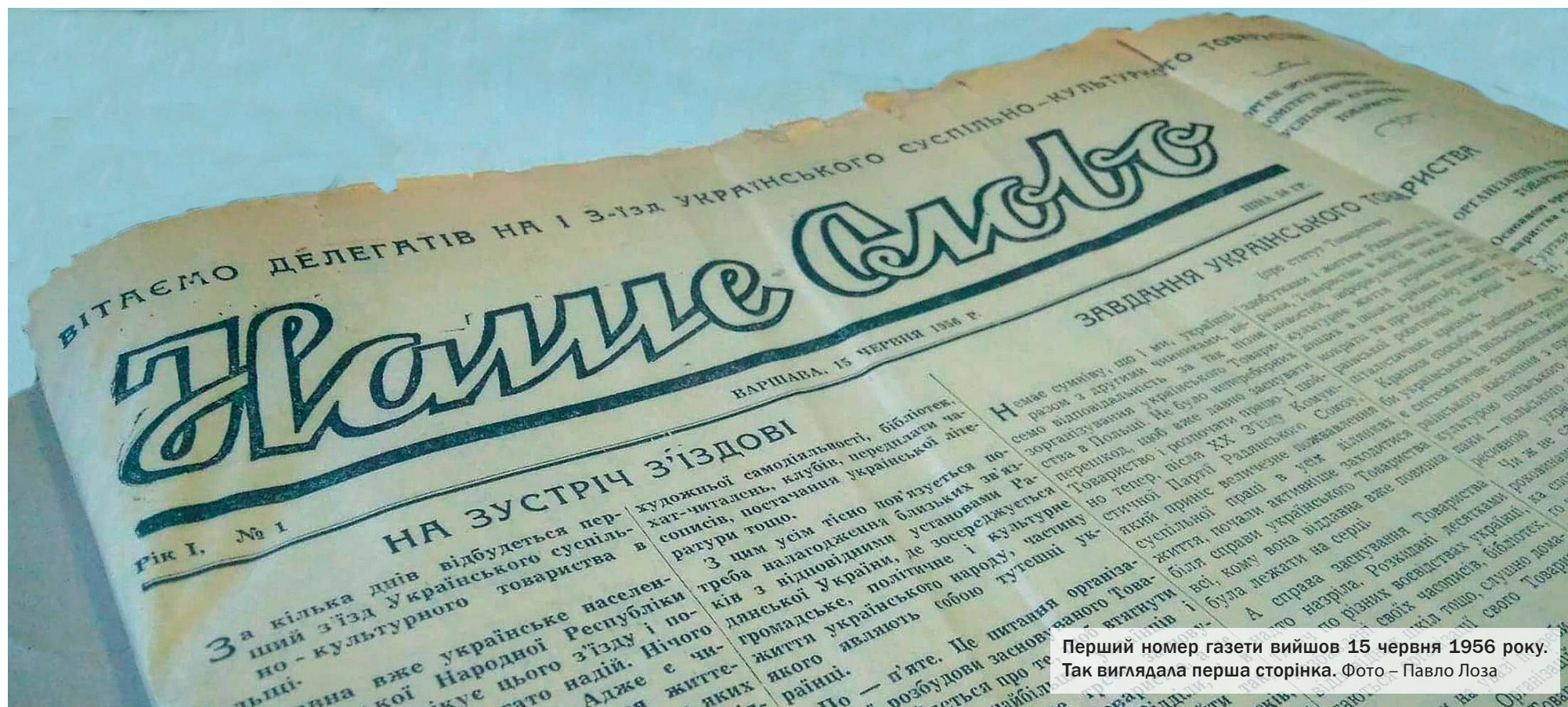

Наше Слово

PIK LXVI № 25 (3332) ВАРШАВА, 20 ЧЕРВНЯ 2021 РОКУ
ЦІНА – зл. 4,30 zł (VAT = 8%) – CENA NUMER INDEKSU 366609

УКРАЇНСЬКИЙ ТИЖНЕВИК TYGODNIK UKRAINSKI UKRAINIAN WEEKLY
Інтернет-версія газети www.nasze-slowo.pl ISSN 0027-8254

Нашій газеті – 65 років!

Погляд у минуле та перспективи на майбутнє

Той, хто народжувався разом з першим номером «Нашого слова», сьогодні вже може йти на пенсію. Має право відпочити після багатьох років праці. А що з «Нашим словом»? Чи захочемо ми відпочити від нього чи, навпаки, матимемо бажання його читати й далі?

«Наше слово» з'явилося в час надзвичайних очікувань української громади у Польщі в 1956 році. Це був період відлиги, час, коли у великій політиці «розраховувалися» зі сталінізмом, несміло розповідали про злочини цього періоду у Радянському Союзі та Польщі, час, коли люди заявляли, що комуністичний експеримент занадто болючий, нелюдський та сповнений брехні. Тоді можна було це робити лише натяками, метафорами, під строгим наглядом цензорів та з врахуванням партійної класової пильності. Тоді з так званим українським буржуазним націоналізмом влада могла асоціювати все: мову, пісню, думку, релігію. І саме його вбачали у всіх лихах світу та невдачах побудови комунізму: і у Польщі, і в СРСР, і в Чехословаччині. Саме в цей період українці у Польщі почали заявляти, що вони тут є. І «Наше слово» стало про це розповідати в такий спосіб, який був дозволеним.

Демократичні зміни 1989 року ми всі привітали як кінець періоду замовчування трагічної історії української громади та відсутності розповідей про щоденну присутність. Але досить швидко виявилось, що наша розповідь про історію, яку ми пережили, яку перенесли на своїх плечах наші діди, батьки, родичі, сусіди, і яка зовсім не співпадала з офіційною розповіддю комуністичної влади, також у новій Польщі вважається за образ, але вже щодо нової польської історії. І тоді «Наше слово» документувало розповіді про трагедію депортації 1947 року, табір Явожно, про поховання учасників українських визвольних змагань. Про болі, побоювання, але також про надії громади. Видання писало про ренесанс українського суспільного, культурного та освітнього життя, про успіхи українських депутатів Сейму, про активність українців у самоврядуванні.

І тоді все більше і більше ми відчували подих України, яка пробуджувалася до незалежності, ми бачили народження України як заповітної мрії цілих поколінь наших предків. Ми бачили також однозначну підтримку цього процесу з боку нової Польщі. Україна та Польща ставали стратегічними партнерами, будували механізми співпраці та починали розмови про складну історію та її наслідки для майбутнього. Тоді нам здавалося, що ми зможемо це правдиво та справедливо розповісти, встановити пам'ятники жертвам, вшанувати всіх, кого вбили, без огляду на причину трагічної смерті. Але не так сталося, як гадалося! У складних польсько-українських відносинах попри те, що маємо спільні виклики, що геополітично ми є партнерами, історія стала причиною ворожнечі. Історичні наративи стали політичним замовленням, а результатом цього стали руйнування українських місць пам'яті. І «Наше слово» про це писало та прискіпливо писатиме.

Також видання писало про культуру, про музичні гурти, фестивалі, концерти, пластові табори, наші нові церкви, домівки. Про сотні малих та великих успіхів українців у Польщі. Зустрічало нових членів громади, прощалося з тими, хто відходив. Писало та пише про нас – про людей, для яких українство – це стимул до активності, до діяльності, це причина для гордості! Писало і пише про нові покоління лідерів, про нові течії у громадському та культурному житті.

З увагою та відданістю газета розповідає про болючий, інколи неочевидний та складний процес будівництва європейської України. Бо саме такою хочемо її бачити. Україну – стратегічного партнера Польщі та цілого Європейського Союзу, члена НАТО та потужного гаранта безпеки усього континенту. Видання писало про Майдани, народження нових надій та розчарування від невдач. В контексті війни з російською агресією, яка загрожує не лише українській державі, але цілому політичному порядку демократичної Європи, європейська Україна стає потребою для нас усіх. І це також частина розповіді, яку ми отримуємо в «Нашому слові».

«Наше слово» року Божого 2021 стоїть перед новими викликами. Інтернет відкрив нам необмежений доступ до інформації. Ми в одну мить знаємо, що

думають наші приятелі та вороги, що думають «нормальні» та «ненормальні» і мусимо інколи знаходити приховані наміри та сенси. Усвідомлюємо масштаб маніпуляції різних сил та груп інтересів. Гібридна війна стосується саме нас з Вами. Тому необхідно вміти вибирати джерела інформації. У всіх цих виборах важливим стає авторитет видавця та компетенції редакції як джерела інформації. Такою є роль «Нашого слова».

Перехід до електронних джерел інформації означає відхід від друкованих газет. Це проявляється у зменшенні передплати та продажах «Нашого слова» у кіосках чи в інших місцях продажів. Зменшення тиражу та ріст цін спричинюють те, що видавання газети стає дефіцитним. Не маємо достатньо ресурсів. Шукаємо порятунку у Вас!

Для нас це означає необхідність переосмислення формату газети, об'єму, змісту та форм подачі. І для цього будемо звертатися до всіх, кому ця справа небайдужа: допоможіть зробити точний «діагноз» та спільно знайти шлях подолання проблем. Допоможіть також своїми пожертвами до пресфонду «Нашого слова», щоб це видання й далі було джерелом українського життя у Польщі. Станьте його Спонсорами та Меценатами, розповідайте в ньому про тих, хто для вас важливий. Розповідайте про ваші успіхи – на радість та гордість всієї громади. Бо Ви – наша гордість!

На запитання: чи 65 років – це вже час на пенсію? – моїм бажанням є відповісти: Ні! «Наше слово» має бути таким як добре, вистояне, зріле вино! Його приємно взяти до рук, його приємно куштувати, приємно захопитися грою смаків та запахів його розповідей. Але це громада має відповісти на питання: чи та якого «Нашого слова» потребує? Якщо воно Вам потрібне – то Ви йому допоможіть!

Дякуємо всім: редакторам, журналістам, дописувачам, сотням кольпортерів та людям, які займаються продажем газети при церквах і домівках. Без Вас не було б цієї газети. І всім нам бажаю, щоб через 10 років – 75-та річниця «Нашого слова» стала величавою подією для усієї громади, яка радо читатиме нові номери газети у всіх можливих форматах! ■

Мирослав СКИРКА,
голова Об'єднання українців у Польщі

ПОГЛЯДИ

Фото Анни Совуль

▲ На фото я з відомим українським діячем Михайлом Козаком у Перемишлі під час відзначень 70-ї річниці акції «Вісла». Пан Михайло збирав всі номери газети «Наше слово» від найпершого. На жаль, минулого року він відійшов від нас у вічність.

Ювілейні роздуми і круговорот 52 на 7

15 червня 1956 року вийшов перший номер газети «Наше слово». За ці 65 років видання висвітлювало найважливіші події з життя українців у Польщі, писало про польсько-українські відносини, політику Польщі щодо громадян іншої національності, про культуру, освіту, історію, і про життя в Україні, робило інтерв'ю з політиками, лідерами громади, митцями. З ним виростало і дорослішало не одне покоління переселенців з акції «Вісла».

Газета змінювалась разом з політичною ситуацією, ставала вільною від цензури, переймала загальні медійні тренди. За час попереднього головного редактора був створений перший сайт «Нашого слова», кілька років тому наша редакційна команда оновила його. За останні роки (а навіть десятиліття) кількість передплатників паперової версії зменшувалась, а кількість читачів на сайті і у мережі «Фейсбук» зростала. В контексті тенденцій в медіа та асиміляційних процесів це, звісно, закономірні процеси, але я дуже вболіваю за те, щоб паперова версія виходила ще багато років. Це залежатиме також від Вас, дорогі читачі.

Ми відчуваємо себе вільними. Критикуємо те, що вважаємо неправильним. За час моєї присутності в

редакції газети ми продовжили цю тенденцію та неодноразово гостро піднімали важливі питання у сфері історичної політики, умов для розвитку української (як і загалом меншинної) культури, освіти. Але ми також показуємо успіхи нашої громади, звичайних людей, їхнє життя.

У році 52 повні тижні. І один або два (у високосному році) додаткові дні. Мені не треба перевіряти цю інформацію, бо відколи я прийшла в «Наше слово», моє життя вимірюється номерами. Зараз робимо 25 номер — середина року. «Будьте обережні, бо цей круговорот затягує», — сказала мені на початку роботи багатолітня журналістка та коректорка Наталя Кравчук і вона мала рацію. Наша редакція живе циклами в сім днів. Шовіторка — свіжий запах друкарської фарби і паперу, пакування і висилка номера. Я працюю в газеті майже 4,5 роки, але досі щоразу з підвищеним биттям серця розриваю нові пачки, щоб побачити — який він? Бо ніколи макет не дає такого відчуття, як готовий надрукований номер. Запакувавши свіжі номери і вивісивши їх, думаємо про наступний: ніби біжимо і не можемо спинитися.

Коли я прийшла в редакцію, попередній головний редактор, Ярослав Присташ, вже не працював в газеті майже рік. І тому в мене не було наставника, якого я потребувала. Але також, завдяки своєму незнанню я дивилась на видання трохи ширше, воно дозволило мені інколи виходити за рамки, подивитись на громаду ззовні, не боятися змін. Деякі люди ображались. Мабуть, це карма журналіста — без найменшого наміру ставати тим, на кого ображаються.

Ми живемо в часи змін. Ніколи не було в історії Польщі такого унікального моменту, коли кількість мігрантів з України в десятки разів перевищує кількість представників української меншини в Польщі. І це — вибір. Вибір, чи приймати цих людей — як загрозі своєму сформованому образу українця у Польщі, чи спробувати побачити в них тих, хто, ймовірно, в майбутньому стане цією новою меншиною. Так, не всі вони розмовляють українською на побутовому рівні, так, не всі ходять до церкви. Але всі вони є українцями. Бо Україна теж є різною. В багатьох аспектах відстає від Польщі, проте має свої сильні сторони. І, до речі, Україна є відкритішою, ніж Польща, до інакшості. Я особисто завжди тішуся з того факту, що в Україні Джамала, співачка кримськотатарського походження, могла представляти Україну на пісенному конкурсі «Євробачення» у 2016 році. До речі, перемогла на ньому. Чи можете ви таке уявити в Польщі? І я не про перемогу. Чи могла б Польщу представля-

ти, наприклад, українка з Польщі? Ця відкритість не загрозлива, вона — дає більшу різноманітність, вона дозволяє кожному мати такі ж шанси на своє професійне зростання.

Така ситуація — вибір для громади: між тим, чи побудувати відносини з мігрантами у протиставленні, акцентуючи на відмінностях, конфліктуючи так само, як різні хвилі українських мігрантів у Британії чи в США, чи шукати можливості співпрацювати, рости, розвиватися і збагачуватися. Не «вчити» мігрантів бути «правильними українцями», а зрозуміти, що ніхто не може формувати цих правил. Як слушно сказала Маргарет Тетчер, зовсім не обов'язково погоджуватись зі співрозмовником, щоб знайти з ним спільну мову.

Це унікальний шанс стати сильнішими, різноманітнішими і багатшими. Зрештою, те, що я, людина, яка приїхала з України, очолила редакцію «Нашого слова», також свідчить про ці зміни і про те, що визначальне не місце народження, а світогляд і зацікавленість.

«Наше слово» — це більше, ніж звичайна журналістика, це своєрідна терапія. Воно навчило мене, що світ не є чорно-білим. Воно навчило шукати золоту середину. Бути редакторкою в «НС» — це постійне балансування. Це балансування між традиційним і новим, між консерватизмом і потребою змін, між особистим і глобальним. Для нас фотографія малюка у вишиванці (як ми друкуємо в останньому номері кожного року) така ж цінна і важлива, як фотографія будь-якого політика чи знаменитості. Бо кожен цей малюк може змінити громаду не менше, ніж будь-який політик.

«Наше слово» — це унікальна газета, де рівень лояльності і відданості читачів такий, про який лише можуть мріяти інші видання. Читання її означає більше, ніж просто читання будь-якого медіа, це — частина світогляду. «Був відданим читачем «Нашого слова», — таке речення трапляється в некрологах про наших колишніх передплатників. Мене та всю нашу редакцію до глибини душі зворушують відгуки читачів, які розповідають, що «Наше слово» сформувало їхній світогляд, про те, що завдяки ньому вони покращили свою українську мову, про те, що чекають з нетерпінням кожного номера, про те, що є ті, хто зберігає всі номери тижневика за 65 років. Це — безцінний скарб для кожної редакції. І він, мені здається, є винагородою за нашу роботу. ■

Христина ЗАНИК,
головна редакторка газети

Мої зв'язки з «Нашим словом»

у Польщі і прослідкувати переміни в ній крізь роки.

Моє знайомство з «Нашим словом» почалося вже в дитинстві. Коли я був школярем, то переглядав номери «синьої газети», яка приходила до батька. Я заглядав, звісно, також до «Світанку». Мене здебільше цікавили фотографії. Такий комікс із підписами під знімками... Ще бачив її в сільському кіоску в гмінному центрі — Банях-Мазурських, тодішній «Україні» — як говорили водії рейсових автобусів. Тепер і кіоску нема, і з «України» лишилася невизначена «країна» з «останніми українцями» (за книжкою Олега Криштопи). Яке було моє здивування і гордість, коли я побачив себе на світлинці в «Нашому слові» у першій половині 80-х років. Ми тоді виставляли в сільській світлиці в моєму місці проживання — Лисах — Шевченківську програму. На сцені стояло кільканадцять школярів і декламувало вірші Тараса Шевченка. Пам'ятаю, що світлиця була заповнена вщерть. Тепер світлиця зруйнована, завалялася, а в селі проживає горстка українців. Колись я дізнався, що мій дід Петро один раз написав до редакції листа, в якому розпитував про так звані безворотні ремонтні позики для «виселенців акції „В”»,

які влада надавала, щоб затримати українців на чужині. Десь цей номер загубився (доведеться поритися в електронному архіві «НС» за 50-ті рр.).

Наступним етапом була середня школа — IV Загальноосвітній ліцей у Лігніці. До гуртожитку приходили номери тижневика. Я переглядав його з іншими газетами. Тоді я звернув увагу на «Енциклопедію Лемківщини» Івана Красовського, яку регулярно читав. Пам'ятаю, будучи ліцеїстом, як випускник ліцею, наш старший колега Богдан Гук написав статтю з закидами про низький рівень навчання в нашій школі. Це нас тоді обурило і один за нас відповів йому різко на шпальтах газети.

Як студент я зрідка заглядав до «Нашого слова». Це був вже кінець 80-х — початок 90-х років. Відчувався дух змін, а «Наше слово» і УСКТ нам асоціювалося з минулою епохою — «бетоном». Ми тоді були в опозиції. На нас мали вплив старші студенти з української секції національних меншин Спілки польських студентів, середовище альманаху «Зустрічі». На початку 90-х за часів редактора Романа Галана я заходив у редакцію. Там працювали мої старші колеги з навчання. Тоді з'явилася моя дебютна стаття. А потім я дописував про різні культурні події. Частіше і більш регулярно я заглядав до номерів після навчання. Часто її купував під церквою у Варшаві.

І ось прийшов час, що сам почав керувати газетою. Тоді політична ситуація і медіапростір був більш сприятливий для друкованих медіа. Наш новостворений сайт мав дуже велику відвідуваність. Не було ще соціальних мереж. Тепер це основне джерело інформації, не завжди достовірне і навіть часто брехливе та навмисно фальшоване. З перспективи часу можемо сказати, що це незабутній і неймовірний професійний і, передовсім, життєвий досвід. Щодо мене, то звичайно, під час керування газетою я не уникнув багатьох по-

милок, здебільш в управлінні та комунікації з колективом. Позитивні ознаки моєї роботи нехай оцінюють читачі. Це важка робота, що дає багато радості, але коштує купу нервів і здоров'я. Як сказав один з редакторів, здається незабутній і працьовитий відповідальний редактор (вже покійний) Анатоль Кобеляк, що (пишу з пам'яті за словами головного редактора Мирослава Вербоного) «Наше слово» — це примхлива жінка, що не терпить конкуренції. Так, для попередніх працівників редакції «Наше слово» було всім їхнім життям. От, наприклад, (нині покійна) пані Зіновія Невуліс, яка понад сорок років днями (навіть у вихідні) засиджувалася в редакції, чи пані Наталія Кравчук, також з таким професійним стажем (мабуть — довшим за своє подружнє життя), будучи на пенсії, ще допомагає молодому колективові.

Завдяки праці в редакції я краще зрозумів нашу українську громаду з її недоліками: страхами, стриманістю, фобіями, пафосом, консерватизмом, травмами, надмірним традиціоналізмом, герметичністю, але й перевагами: силою та впевненістю, стійкістю, внутрішнім багатством, працьовитістю та ідейністю, талантом... Я ж сам — член цієї громади і, як мені здається, дещо її знаю.

«Наше слово» міняється, так як міняється наша громада та читачі. Редакцією керують мігранти з України. Вони ж теж члени нашої громади, навіть якщо не мають польського громадянства. Такий стан віддзеркалює ситуацію нашої громади. Адже ми — «корінні українці Польщі» (чи автохтони) стали меншістю в меншині. Наша громада стає класично діаспорною. Дискурс акції «Вісла» з її травмою з часом перестане існувати або стане маргінальним, і тоді українська громада позбудеться синдрому жертви.

«Наше слово» в цій ситуації буде мінятися, але надалі має служити українській громаді Польщі. Чи це буде форма друкована, чи електронна — тижневик має далі бути. І головне — українською мовою. Без цього — це вже не буде НАШЕ слово. ■

Ярослав ПРИСТАШ

ГРОМАДСЬКІ ВІСТІ

«Наше слово» на роздоріжжі

Я прийшов до «Нашого слова» у 1995 році, перейнявши функції тодішнього головного редактора Мирослава Чеха, якому депутатська робота в польському Сеймі не дозволяла присвячувати достатньо часу справам тижневика.

Ситуація всередині редакційного колективу була напруженою, і майбутнє видання опинилося під знаком запитання. Частина працівників стала «пасивною опозицією» проти Об'єднання українців у Польщі як видавця, а також проти головного редактора. На щодень це виглядало так: я наприкінці робочого дня ішов додому, і тоді починала роботу «альтернативна» редакція, що випускала тижневик «Гомін». Вони поводитися нечесно, оскільки надсилали своє видання на адреси передплатників «Нашого слова».

Отож переді мною стояли два виклики. Як головний редактор я мів протидіяти цьому проекту, а як представник видавця, тобто член Головної ради та Головної управи, мав трохи «зв'язані» руки у цьому питанні. Зрештою я вирішив не перешкоджати їм — з цими людьми ми були знайомі ще зі студентських часів.

Наступним завданням було подолати стереотип про те, що у «Нашому слові» заведені кілька рівнів цензури — внутрішньоредакційна, УСКТ-івська, державна; були й чутки про те, що посольство СРСР часом мало свої зауваження до тижневика, особливо коли у нас виходили тексти тодішніх політичних дисидентів.

Перший випуск «Нашого слова», підписаний моїм прізвищем, з'явився друком 9 квітня 1995-го. А перший мій текст «Естафета» вийшов у номері від 16 квітня того року.

У результаті «лібералізації» інформаційної лінії «Нашого слова» з'явилася рубрика «Свідчення», над якою працювала Марія Паньків — співробітниця Українського архіву, очолюваного Євгеном Міслом. Спогади колишніх партизан УПА готували до друку також Єва Почтар-Шерба та Богдан Гук. Поява цих текстів викликала шалену реакцію «кресових бультер'єрів». Вони писали безкінечні скарги нашому тодішньому донору, Міністерству культури. Мовляв, за польські державні гроші виходить антипольська газета. Відомство відповіло, що не буде втручатися у зміст статей, надрукованих в українському тижневику.

Окрім цього, мені треба було переконати повернутися на роботу тих редакторів, що пішли від нас на початку 90-х років не з власної волі: це Степан Мігус,

Богдан Тхір тощо. Усе це дозволило стабілізувати ситуацію в редакції.

Це був час бурхливих подій як у польсько-українському просторі, так і у виключно польському контексті — згадаймо хоча би конфлікт довкола кафедрального собору у Перемишлі. Варто нагадати молодому поколінню і про те, що саме в 90-х з'явився інтернет. Коли у нас працював модем, який дозволяв з'єднатися з мережею, це блокувало телефонну лінію. Відпала потреба також у паперових макетах сторінок. Ними до того завідувала технічна редакторка Анна Цеханович,

яка «під палець» вимірювала макети перед тим, як віддавали їх до друкарні.

Ще з 80-х років редакція «Нашого слова», що була в центрі столиці на вулиці Новгородській, стала осередком активності української громади Польщі. Туди заходили активісти та студенти. Особливо «гарячі» теми обговорювали не в редакції, а у ресторані-кафе, що був навпроти «Нашого слова». Варто згадати також перші сходини польських та українських істориків, що завершилися конгресами в Луцьку. Пам'ятаю, що спочатку зустрічі зосереджувалися на створенні польсько-українського «спільного історичного словника». Обидві сторони домовилися, що не будуть називати військові угруповання 40-х років «бандами» та «різними».

А тодішній посол України в Польщі Геннадій Удовенко влаштував у приміщеннях «Нашого слова» зустрічі з польськими політиками. Одного разу під час офіційного редакційного фуршету колишній дипломат УРСР в Нью-Йорку взяв мене за руку та пошепки сказав: «Молодий чоловіче, запам'ятайте на все життя — віскі ми не розбавляємо пепсі-колою, це примітивно і глупливо називається „дизельне пальне“».

Ще треба згадати про «нічне життя» редакції. У 90-х роках недалеко почав працювати чи не найбільший базар «Європа», що розклався на схилах нинішнього Національного стадіону. До «Нашого слова» пізньої ночі заходили приїжджі з України, щоб попити чаю та залишити свій непроданий товар. Редактор Анатоль Кобеляк аж ніяк не мав нічого проти.

Ще однією моєю морокою була висилка тижневика передплатникам. Тоді тираж був у 5 разів більший, ніж зараз. Багато примірників надсилали в Україну рідним переселенцям 1946-47-го років. Кожного вівторка мені треба було везти повнісінький візок (який лагідно називали «пежо») від редакції до пошти на площу Трьох хрестів. Цей своєрідний редакційний «санітарний день», на жаль, погано позначався на особистому житті, потерпали наші сім'ї.

Згодом ми переїхали у власне приміщення, що на вулиці Косцеліській у варшавському районі Таргувек. Навесні 2002 року я рішенням Головної ради ОУП перестав бути головним редактором «Нашого слова» та членом Об'єднання українців у Польщі. ■

Ігор ЩЕРБА

Фото з приватного архіву

Поетична композиція від вчителів із Сяніччини

Фото — скріншот з відео

Українські вчителі, які навчають на території Сяноцького відділу Об'єднання українців у Польщі, підготували поетичний проект «У всякого своя доля і свій шлях широкий», присвячений 160-й річниці перенесення тіла Тараса Шевченка з Петербурга в Україну. У його межах знято два відео, на яких педагоги декламують вірші Кобзаря та співають пісні на слова творів поета, а також інших авторів. Відео знімалися у приміщеннях домівки (світлиці) у Мокрому, а також на природі на пагорбах за селом. Завдяки цьому можна побачити панораму Мокрого.

— Ми хотіли показати трішки наше село і краєвиди навколо нього, — говорить Марія Білас з Мокрого, голова Сяноцького відділу ОУП. Вона пояснює, що з огляду на обмеження, відділ не зміг цього року організувати березневого концерту на шевченківські роковини, а саме він впродовж років відбувався у Мокрому.

— У нас завжди на сцені у світлиці в рамках шевченківських днів виступало близько п'ятдесяти дітей з місцевих пунктів навчання української мови. Зараз з огляду на пандемію ми не могли у березні організувати цих відзначень за участі дітей. Вирішили, що цього разу вчителі запрезентують шевченкові твори. Завдяки відео їх побачить більша кількість глядачів, — пояснює Марія Білас. Серед виконавців були: Анна Фаль, Мажена Онишканич, Мирослава Онишканич-Ковальська, Маріанна Яра, Ярослав Машлюх та Олександра Гаврилець і Марія Білас, які є вже учительками-пенсіонерками.

Тут слід додати, що для дітей у березні був організований конкурс малюнків «Шевченко — наш приятель». Роботи учнів з Мокрого, Репеді, Сянока, Команчі використано теж у відеопроєкті «У всякого своя доля і свій шлях широкий».

Відео, яке опубліковано під кінець травня, можна подивитися на каналі Youtube Об'єднання українців у Польщі та фейсбук-сторінці Ансамблю пісні і танцю «Ослав'яни» з Мокрого.

Проект реалізував Сяноцький відділ Об'єднання українців у Польщі.

Ініціатива «30 до 30» для молоді діаспори

У червні вперше стартувала ініціатива «СКУ: 30 до 30. Покоління Незалежність». Номінація має на меті познайомити Україну і світ з яскравими та талановитими українцями — ровесниками незалежності з діаспори. 19 серпня стануть відомі імена 30-ти молодих закордонних українців, які вже сьогодні формують майбутнє своїх громад. Учасниками проекту можуть стати молоді українці за кордоном віком до 30 років, які ведуть активну громадську діяльність у своїй громаді чи країні та щонайменше 2-5 років постійно проживають поза Україною.

Ініціативність, креативність, навички командної роботи та лідерства, волонтерська праця в українській громаді, а також досягнення в країні проживання — будуть визначальними під час формування переліку «СКУ: 30 до 30».

Впродовж наступних кількох місяців авторитетні та досвідчені експерти будуть уважно розглядати анкети всіх номінантів. До складу експертного комітету ініціативи увійшли: Павло Грод, президент Світового конгресу українців; Катерина Ющенко, перша леді України (2005-2010); Борис Гудзяк, архієпископ-митрополит філадельфійський Української греко-католицької церкви в США та президент Українського католицького університету; Наталія Пошивайло-Таулер, віцепрезидентка СКУ в Океанії, Азії та Африці, а також Оріся Луцевич, керівниця Українського форуму Королівського інституту міжнародних відносин Chatham House Лондон. Більше інформації — на нас сайті СКУ (ukrainianworldcongress.org).

Опрацював на основі повідомлень Павло ЛОЗА

Більше новин шукайте на сайті: nasze-slowo.pl

▲ Ілюстрація з «НС» №25 від 30.06.1971 року

Завдяки їм має(те)мо газету

«Кольпортер» – це французьке слово, що означало колись людину, яка розносила по домах і продавала, зокрема, книжки. Особливо останній рік показав, якими важливими для тижневика є ті особи, які розповсюджують газету у регіонах Польщі. Без сумніву, можна сказати, що без їхньої праці, тираж видання був би сьогодні набагато меншим.

Не прийшли, треба завезти

Сьогодні тижневик розповсюджується у Польщі, а також закордоном. Газета має навіть по одному читачу в Австралії та Японії. Крім висилки до приватних осіб, до кількадесяти міст та містечок у Польщі ми висилаємо пакети, у яких є від кільканадцяти до кількадесяти примірників. На місцях їх з пошти забирають наші кольпортери, які кожного тижня розповсюджують газету серед читачів. В основному це відбувається при церквах після літургії. Проте, коли почалася пандемія, люди перестали ходити до святинь.

— Пандемія у нашому регіоні не вплинула кардинально на кількість передплатників. Навіть якщо люди не ходили деякий час до церкви, то не покинули передплату. Вдалося зберегти й тих читачів, які досі не приходять, — говорить Василь Біло з Тшеб'ятова, який розповсюджує газету вже майже сорок років.

Під час пандемії кольпортери самі почали розвозити газету до тих читачів, які тижнями, або й місяцями не могли її забрати особисто. Інколи навіть коли для власної безпеки усім треба було залишатися у хатах, кольпортери безпосередньо доставляли газету передплатникам до домівок. Деяким читачам ще сьогодні завозять газету. А треба зазначити, що ніхто цим розповсюджувачам грошей за доругу не повертає.

Також кольпортери самі оплачували передплату за квартал, а лише через якийсь час отримували кошти назад від передплатників.

— Траплялося, що за всіх передплатників треба було внести оплату. Деякі мають ще мені заплатити за два квартали. Але це вже мій клопіт голові. Найважливіша проблема для мене — це те, що довгі тижні людей не було у церквах, і важко було переконати нових осіб до передплати. Нічого. Треба бути впертим і робити своє, — каже Іван Олійник, який розповсюджує видання у Лігніці.

Саме завдяки кількадесятьом українцям, які займаються дистрибуцією тижневика у своїх містах, навіть попри пандемію кількість читачів лишилася менш-більш такою самою, якою була на початку 2020 року.

— Кількість читачів якщо зменшується, то не через пандемію. Є багато інших причин. Передусім основна причина у тому, що найстарше покоління українців, яке роками передплачувало газету, відходить. Деякі відмовляються з огляду на вік і стан здоров'я. Вони вже не мають сили читати. Трапляються ситуації, що особи похилого віку, які залишаються самі, переїжджають жити в інше місто до дітей. У мене недавно відмовилося від передплати двоє людей. Однак на їх місце є вже двоє нових. Трапляються теж ситуації, що хтось змінює передплату з паперового варіанту на електронний, — перелічує Зенон Миц з Білого Бору, який розповсюджує видання вже понад кільканадцять років. Раніше робив це у своєму кіоску. Зараз щотижня перед літургією розкладає газету у церкві на лавці або на столі. Віряни після служби божої забирають її додому. За таким самим принципом працюють й інші кольпортери.

— Кожен, хто поширює газету, знає добре читачів. Як хтось не приходив до церкви, то ми намагалися доставити газету їм безпосередньо додому або

▲ Галина Гарасим

передавати через їхніх сусідів, які приходять на літургії. Проте кілька осіб впродовж останнього року відмовилося від передплати. Аргументом була фінансова неспроможність. Розумію, що такі ситуації можуть трапитися у пенсіонерів. Однак такі аргументи від осіб, які працюють, мене не переконують. Тут не проблема в грошах. Однак «на силу» до передплати не можемо нікого змусити, — говорить з Битова.

Читали від А до Я

— Можна сказати, що у нас така сімейна традиція. Як не могу бути у церкві, то мій брат мене заміняє, — зазначає українка з Битова. Вона перейняла кольпортаж тижневика від своєї мами Марії Гнатюк, яка займалася цим від 1956 року.

— Зрозуміло, що через вік вже важко було мамі ходити на пошту, доставляти газету у неділю до церкви. Тому я це перейняла, — додає Галина Гарасим. Багато кольпортерів звертає увагу на те, що у їхніх домах відколи пам'ятають, завжди був тижневик.

— Моя мама колись всю газету читала. Всі статті. Казала, що коли «Наше слово» приходило до хати, то якби гість зайшов у дім. Ставилися до газети з великою пошаною. Можна сказати, що як до якоїсь святості. Молоді не читають, бо загалом не читають паперових видань. Все, що їм треба, є в інтернеті. Але теж може уже не потребують рідного слова так, як важливе воно було для покоління наших батьків, — задумується Зенон Миц.

— Я маю особисту вдячність до «Нашого слова», бо коли я був у педагогічному ліцеї у Лідзбарку-Вармінському, я ходив до кіоску і купував газету. З неї я збирав інформацію про економіку в Україні. Я дослідило переписував її, щоб навчитися писати українською, — розкаже Іван Олійник. У нього вдома видання було, відколи з'явився перший номер.

— Моя мама не вміла ні писати, ні читати. Але переплачувала газету для нас, для своїх дітей. Хотіла, щоб ми вміли читати рідною мовою. Бувало, що мама сварила листиношу, що він не приніс нам газети. «А де газета? А що ви собі думаєте», — говорила до нього, — сміється мешканець Лігніці. Українець згадує ще одну історію, пов'язану із тижневиком:

— Мене не хотіли прийняти на навчання на україністику у Варшаві, бо ніби потрібен був документ, в якому зазначено, що випускника школи на-

правляють на цей напрям. Я його не мав. Вирішив написати у цій справі до редакції. Пані Люба Кобеляк зацікавилася проблемою. Виявилось, що такого документа не треба мати, щоб скласти іспити до університету. Завдяки допомозі редакції і пані Любі, відповідальній в УСКТ за шкільництво, я опинився на україністиці, — згадує пан Іван Олійник.

Боротьба за передплатника

Той факт, що кількість осіб, які передплачують тижневик, зменшується з кожним роком — нічого особливого. Тенденція до зниження тиражу і продажів поглиблюється роками, але особливо за останні роки видавнича криза досягає апогею. Місцеві та регіональні газети це відчувають значною мірою. У випадку «Нашого слова» (залежно від регіону) кількість передплат за останні двадцять років зменшилася — буває на половину. Звичайно, не всюди така ситуація.

— Це постійна боротьба за те, щоб навіть коли стає на одного передплатника менше, щоб на його місце зразу знайти іншу людину. Треба багато переконувати людей, але якось нам вдається, — зазначає Андрій Шмигельський з Ельблонга. У цьому місті передплатою займається Йосип Бунда, а пан Андрій йому допомагає. Крім передплати, українцям вдається продати ще кожного тижня кілька додаткових примірників. — Є в нас люди, яким інколи важко заплатити зразу за весь квартал.

▲ Марія Гнатюк

Це сума в кількадесят злотих. Проте набагато зручніше їм витратити 4 злотих на один примірник раз на тиждень. І вони по цьому одному примірнику від мене беруть, — пояснює українець з Ельблонга. — Завдяки тому, що пан Йосип дуже дбає, щоб передплата не зменшувалася, то ми разом, думаю, будемо мати незмінну кількість читачів ще впродовж кількох наступних років.

Українець пригадує, що на початку існування газети тираж складав 15 тисяч примірників. Зараз він — 2,5 тисячі.

— Це велика проблема — утримати на ринку газету з таким невеликим тиражем. А чому варто, щоб вона існувала? Я чув від українців в Канаді, що вони захоплені тим, що ми як українська громада у Польщі маємо свій тижневик. А знаю, що деякі видання в Америці перестали виходити, бо тираж зменшився. Я б хотів, щоб українська меншина у Польщі мала надалі своє видання, — додає українець.

Чому передплачують?

Пані Марія Білас з Мокрого займається розповсюдженням тижневика приблизно 25 років. Зараз до села при-

▲ Марія Білас

ходить четвертина того, що передплачувалося у 90-х роках.

— Думаю, що проблемою не є фінансовий бар'єр. Бо хоч один примірник газети може здаватися дорогим, то навіть пенсіонер може собі його дозволити, — вважає голова Сяноцького відділу ОУП. Діячка Об'єднання з Мокрого помічає кілька причин, чому особливо молодше покоління не дуже зацікавлене газетою.

— Молоді люди, яким до двадцяти, кажуть, що для них нічого цікавого у газеті нема. Можуть тільки переглянути фото. Проте таке можна почути від молоді й щодо інших паперових видань, не тільки «Нашого слова». Зараз основними читачами тижневика, які справді його читають, є старші люди. Їх ще цікавить історія, хочуть знати, що відбувається у громаді не тільки у регіоні, де проживають. У нашому регіоні пересічному передплатнику — понад п'ятдесят років. Деякі кажуть, що не передплачують видання, бо газета є в інтернеті. Але правда така, що навіть на сайт газети не заглядають, — ділиться спостереженнями жителька Мокрого. Ще одна проблема, яку українка бачить у своєму регіоні, — те, що не завжди редакція цікавиться тим, що відбувається у менших місцевостях.

— Люди як щось організовують, то вони не напишуть про це самі до газети. Навіть не тому, що не вміють, але просто не хочуть самі хвалитися. Їм незручно, і я їх розумію. Сама чула, як наші передплатники казали, що у газеті вони не бачать інформації про громадські ініціативи та заходи або церковні події, які проводилися у їхньому місті чи селі. Інколи відчувають себе трішки «менш важливими» для тижневика. Навіть одна читачка відмовилася, бо сказала, що багато пишемо у виданні про громаду, що живе на півночі Польщі, а з Сяніччини майже немає інформації, — розкаже діячка ОУП. Про подібне кажуть теж інші кольпортери.

— Я думаю, що кожному бракує у газеті тем, які йому близькі. Мені, наприклад, завжди була близька культура, література та поезія. І я хотів би, щоб в газеті з'являлися не лише вірші, але й думки та погляди українських письменників щодо різних проблем. Навіть цих, які стосуються політики. Знаю, що складно задовольнити потреби кожного, бо кожен з читачів має свої вподобання. Кожен має свою пристрасть, і важко буде усім догодити, — пояснює Іван Олійник.

На думку кольпортерів, багато читачів сьогодні передплачує газету «Наше слово», бо це єдиний тижневик у Польщі, який виходить українською мовою.

— Передплачують трішки з патріотичних міркувань. Бо це українське видання. Лишається питання: скільки ще тижневик «проживе» завдяки цьому патріотизму? Відповісти на це питання я не можу, — міркує Марія Білас. ■

Павло ЛОЗА

Фото автора статті

ЮБІЛЕЙ

Читачі про тижневик:

«Наше слово» та українське телебачення мене тримають при житті

Ми запитали читачів про те, коли вони познайомились з нашим тижневиком, а також, за що його люблять. Починаємо серію відгуків про газету, яку будемо продовжувати в наступних номерах. Надсилайте нам свої враження, з радістю опублікуємо їх!

Ірина ДРОЗД з Білого Бору

Газета «НС» у нашій хаті була завжди. Я до сьогодні підтримую контакти з приятелькою з Києва, з якою познайомилася завдяки тижневику — це було у сьомому класі початкової школи, а зараз ми вже на пенсії. Саме у газеті друкували повідомлення про те, що можна зв'язатися з дітьми з України, тож я так і зробила. До сьогодні пам'ятаю, як після церкви мама зачитувала нам різні матеріали, друковані для дітей — так ми навчилися читати українською мовою. Однак перше серйозне зацікавлення виданням як джерелом інформації прийшло, коли я вступила до Педагогічного ліцею у Бартошицях — як майбутні вчителі ми перечитували додаток «НС», «Нашу культуру». Саме завдяки ньому можна було довідатися про українських письменників чи культурні гуртки, як-от драматичний, який діяв на той час у Кошаліні.

Поки Українська греко-католицька церква була у Польщі заборонена, про пов'язані з нею теми ми дізнавалися якраз із «НС». Також у тижневику ми

читали про Україну ще до здобуття нею незалежності. Загалом із газети можна було довідатися про події, що стосувалися українців як у світі, так і в Польщі. Тому попри те, що світ змінюється, і зараз більшість інформації можна знайти в інтернеті, на мою думку, кожен українець повинен передплачувати тижневик. Своїм дітям та онукам я кажу: книжка чи журнал в електронному вигляді — це не те ж саме, що традиційне видання. До газети ми завжди можемо повернутися і немовби відчуті живий зв'язок із тим, що там описано.

Тому, беручи до уваги складну фінансову ситуацію «НС», ми повинні підтримати єдиний український тижневик у Польщі — так само, як це робимо у випадку Народного дому у Перемишлі чи новозведених церков. Я особисто не уявляю, аби газета припинила своє існування. Це — елемент мого життя, і не тільки мого. Через «НС» ми знайомимо молодь з України, яка навчається в українській школі у Білому Борі, з нашою громадою, а завдяки «Світанкові» діти мають контакт із українською мовою. Тому, як на мене, «НС» повинне бути у кожній хаті. Пам'ятаю, як моя бабуся, а згодом мама казали: «У нас в Торках (звідки родом мама Ірини Дрозд — ред.) виходила газета „Просвіта“, а на західних землях є „НС“, тому ми повинні його читати, зберігати, підтримувати та прищеплювати любов до нього молодшому поколінню». ■

Юстина МОСКАЛИК із Кошаліна

«Наше слово» зі мною, здається, від народження, бо газету у нашій сім'ї я пам'ятаю завжди. Її передплачували та читали спершу мої батьки, а зараз

я продовжую цю традицію, оскільки тижневик для мене важливий. Він зміцнює нашу ідентичність та нас самих. Періодичне видання дає нам змогу довідатися, що відбувається в українській громаді у різних куточках Польщі, а також в Україні.

Попри те, що газета не надто велика, з неї можна дізнатися усе, чого забажаєш, — мене особисто цікавлять інформаційні матеріали як про нашу громаду, так і Україну, історичні статті та рецензії книжок. Окрім цього, для тих, хто не надто добре розмовляє українською мовою, тижневик є дуже цінним методом навчання — читаючи статті, ми засвоюємо нові слова.

Звичайно, сьогодні багато всього можна дізнатися з інтернету, але там є і фейки, тому я люблю читати паперове видання «НС». Таку газету ми можемо перечитувати скільки завгодно, у традиційному форматі я люблю переглядати передусім великі статті. У мережі публікують радше короткі повідомлення. Особисто я не уявляю, аби «НС» стало виключно інтернет-виданням. ■

Ольга ДУДА зі Щецина

Відколи пам'ятаю, тижневик «НС» у нашій хаті був завжди. Батьки кожного тижня чекали на нього, а коли він приходив — гортали сторінки, перечитували, а потім читали нам, дітям, окремі статті. Таким чином ми немов росли разом з газетою. Я народилася у невеликому селі у Любуському воеводстві — там жило близько 30 українських родин, і майже всі передплачували «НС». Це — до певної міри завдяки тому, що традиції читання зберігались іще на рідних землях. Моя мама родом з Володзі — села, де була українська читальня та народний дім, тому у нашій сім'ї нікого не треба було переконувати, що тижневик потрібен. До того ж, мій батько писав

вірші, які згодом друкував у «НС», тому нам, дітям, було цікаво бачити їх у газеті. Мій тато родом з Лемківщини, тому в нас особливо уважно ставилися також до «Лемківської сторінки». Пам'ятаю, що ми перечитували пісні, які записував Ярослав Полянський.

Коли я повернулася у рідну хату вже як доросла людина, а моїм батькам стало важко читати, я перечитувала їм газету. Вони до кінця своїх днів цікавилися і життям української громади в Польщі, і тим, що відбувається в Україні. Сьогодні я дуже часто зустрічаюся з Ольгою Ласкою — колишньою вчителькою української мови в Щеціні, якій зараз понад 90 років, і також перечитую їй «НС».

Звичайно, нині багато інформації можна знайти в інтернеті, але традиційне «Наше слово» можна гортати не один раз. Сьогодні до щецинської домівки заходять також громадяни України, яких доля закинула до нашого міста, і ми їм даємо «НС». Отже, я не уявляю, аби газета виходила тільки в електронній формі. ■

Зібрала Анна ВІННИЦЬКА

Дарія ВАЛЬНИЦЬКА-БІЛЬО з Тшеб'ятова

У батьківській хаті «НС» передплачували від початку його виникнення, а архівні номери зберігали як святість. Закінчувався рік, і всі випуски тижневіка збирали з думкою про те, що деякі статті варті будуть повторного прочитання. І я також це роблю. Газета у нас перечитувалася від першої до останньої сторінки.

У дитинстві першою читанкою для нас із сестрою був «Світанок» та «НС». Я не мала змоги ходити до початкової школи з українською мовою навчання, тому уроки рідної мови відбувалися вдома. Коли я ще не вміла читати, то газету перечитували нам батьки. А коли з ми з сестрою вже були старші, то завдяки «Світанкові» вправлялися: переписували фрагмент тексту або писали з пам'яті рядки вірша чи пісні. Коли я подорослішала, важливим джерелом інформації був для мене додаток «Наша культура», з якого я дізнавалася про українських письменників та інші визначні постаті.

У газеті також друкували історичні довідки про цікаві місця в Україні чи уривки оповідань та романів, які я залюбки читала. «НС» розбуджувало мою цікавість, і я з нетерпінням чекала на кожен номер та додатки до нього. Тож коли я вступила до українського ліцею у Лігніці, моє володіння українською мовою та основні знання з літератури, історії чи географії не були меншими,

ніж моїх колег, які вчилися в українській початковій школі в Білому Борі чи Банях-Мазурських.

Виявляється, що методи, які використовували батьки, навчаючи нас української мови, були дуже прості та водночас ефективні, тому я вдавалася до них і у своїй педагогічній праці. Коли я була вчителькою української мови у пункті навчання, додатковим матеріалом на уроках став у нас «Світанок». Діти залюбки працювали з цим виданням, охоче переглядали дописи однокласників. Це заохочувало їх до читання, а тепер, у дорослому житті, вони відчують зв'язок із газетою. Мої колишні учні сьогодні її передплачують, і це мене дуже тішить.

Мій чоловік багато років розповсюджує «НС», а я йому в цьому допомагаю — особливо зараз, у час пандемії. Ми робимо це залюбки, оскільки знаємо, що передусім літні люди дуже чекають на газету. Деякі з передплатників кажуть: «„Наше слово“ та українське телебачення мене тримають при житті». На мою думку, «НС» — це немовби мала хроніка української громади в Польщі: газета фіксує важливі заходи та події, звітує про наше щоденне життя, а це українців об'єднує. Відчувається, що, попри те, що ми розсіяні по всій Польщі, все одно немовби залишаємося поруч. Видання допомагає зберігати нашу ідентичність і показує, що ми і далі є. Ми маємо чим похвалитися.

Попри те, що більшість інформації можна знайти також в інтернеті, на мою думку, паперове видання дуже потрібне — газета більш «тривала», до неї можемо в будь-який момент простягнути руку. Тому сьогодні нашим завданням є розбуджувати любов до усього, що рідне, та долати байдужість, щоби наступні покоління залишили сліди, по яких ходитимуть і їхні нащадки. Це — наші пріоритети. ■

Листи читачів

Низенький поклін з Японії

Насамперед я вітаю редакцію тижневіка «Наше слово» з 65-ю річницею видання. Це — велика подія не тільки для українців, які проживають у Польщі, але і для різних діаспор по всьому світу. Тижневик підтримував українську душу і в Польщі, і в інших країнах.

Я почав передплачувати «НС» після 1977 року, коли мені довелося виїхати у далекий світ аж до Японії. «Брати-поляки» на прощання сказали: «Ну що, діждався ти врешті... У Японії забудеш не лише про те, що ти українець, але й свою власну мову».

Я, немов Робінзон Крузо, опинився на островах, де українців тоді зовсім не було... Мені довелося робити все можливе, аби «пророцтво», яке мені дали у Польщі, не здійснилося. Важливими для мене були українська музика та пісні (я й до сьогодні вмію грати на акордеоні, піаніно, гітарі, бубнах). Також я почав співати українських пісень, які запам'ятав ще у Польщі. Однак цього було замало.

Тоді я почав читати «Наше слово», яке часом мені надсилали друзі та доброзичливці. Згодом і сам став передплатником. День, коли приходив свіжий номер тижневіка, був своєрідним святом, бо я врешті міг почитати щось рідною мовою та дізнатися про події у Польщі та світі.

З нагоди 65-ліття «НС» я хочу подякувати усім його редакторам, які підтримували український дух нашої громади. Ви зробили важливу роботу для української справи.

Хочу виразити вдячність не лише теперішнім редакторам, але й колишнім. Дехто з них уже не з нами — це Роман Галан та Анатолій Кобеляк. На щастя, інші ще працюють, усім їм особисто дякую за їхню чудесну журналістську роботу: Богданові Тхірові, Богданові Гуку, Степанові Мігусу, Ігореві Щербі (його тато й мама були моїми вчителями в гурово-ілавецькому ліцеї).

Схиляю голову у низенькому японському поклоні перед чудесними редакторками «Нашого слова» — Наталією Кравчук, Марією Паньків. Завдяки вашим зусиллям тижневик досяг високого рівня.

Зі щирою подякою,
Стефан Костик, Японія

За лаштунками редакційного життя

Цьогоріч минає 65 років, відколи представники української громадськості, депортованої у 1947 році з рідних земель на північно-західні окраїни оновленої Народної Польщі, зібралися у Варшаві. Тоді було створене Українське суспільно-культурне товариство та започаткований випуск першої української газети «Наше слово». Разом з тим минає і 30 років від позачергового з'їзду УСКТ, під час якого на хвилі політично-устроєвих змін у країні на зламі 80-90-х років ця організація трансформувалася в Об'єднання українців у Польщі.

Редакційний колектив «Нашого слова» у 1966 році. Фото Ф. Валуся

Приймаючи пропозицію редакції висловити думку з цього приводу, я прагну про початки її становлення сказати і своє слівце, оскільки життєвська доля також зв'язала мене з цим процесом. Тож у розповіді про ті часи передусім спиратимусь на свою пам'ять, підкріплену записками, а також на почуте у приватних розмовах від людей, з якими мені довелося ділити долю і недолу впродовж майже тридцяти років.

Значимість ювілейних дат, як правило, спрямована на відновлення у пам'яті історичних подій, фактів, особистостей, які мали вплив на громадське життя, у цьому випадку — української меншини. Якщо часовий відлік існування Товариства можна вести за критерієм з'їздів, фестивалів чи дат відкриття перших пунктів навчання рідної мови, заснування українських шкіл, створення сценічних колективів тощо, то літопис тижневика «Наше слово» позначений своїми особливостями. Адже газета була органом УСКТ, а її головний редактор — одним із заступників очільника Головного правління. Отже, вона була своєрідною платформою становлення організації, тогочасних подій у громаді, єдиним засобом зв'язку розпорошеного по Польщі населення та «центру» (газета виходила тоді понад 17-тисячним накладом). Вона створювала можливість говорити про проблеми українців, а також ставала на захист їхніх прав. У перші роки існування «НС» було щотижневою трибуною читачів і кореспондентів, сторінки рясніли відомостями з життя українців, сповненого жалю, прагнень, надії.

«Наше слово» в епоху Товариства, яке було його пресорганом, фінансував, як і більшість польських газет і журналів, партійний видавничий концерн RSW (Robotnicza Spółdzielnia Wydawnicza), а безпосередньо випускало «НС» найбільше у Польщі видавництво RSW «Prasa Krajowa», перейменоване згодом на «Wydawnictwo Współczesne», яке об'єднувало понад 40 центральних газет і журналів. Цей факт — враховуючи те, що МВС (Міністерство внутрішніх справ) фінансувало лише УСКТ, а не тижневик — значною мірою обмежував можливості безпосереднього адміністративного втручання цього відомства в роботу редакції, хоча це зовсім не означало, що воно не мало інших ва-

желів впливу (зокрема, на добір кадрів, формування профілю тижневика, а відтак і цензурування його змісту). Так було впродовж усього існування редакції — як на початку, так і у 80-х роках.

Непрості перші кроки «Нашого слова»

Тижневик «Наше слово» народжувався майже на порожньому місці. Його фундаменти доручили закласти передусім людям із комуністичним минулим, причому у більшості — не журналістської професії. Єдиними, хто знав це ремесло, були Адріан Гошовський родом із Турківщини (головний редактор довоєнних комуністичних «Професійних вістей») та Володимир Максимович з-під Перемишля (у міжвоєнні часи — секретар багатьох газет у УРСР, зокрема, «Ворошиловградської правди», а після війни — щоденної газети «Dziennik Bałtycki» у Гданську). Перший

Колишній головний редактор Мирослав Вербовий. Фото Павла Лози

був заступником головного редактора, другий — секретарем редакції. Колектив натомість формувався переважно за двома критеріями — знання української мови та наявність варшавської прописки. Хоч і Товариство, і газета були створенні з метою хоча би частково компенсувати виселенням наслідки горезвісної акції «Вісла», себто виправити порушення їхніх громадянських прав та спробувати вирішити найбільш наболілі проблеми, проте більшість людей, які опинилися біля джерел «НС» та УСКТ, походила з-поза цього середовища, вони морально чи емоційно не завжди були спроможні здобути довіру громади. Інакших-бо у Варшаві, поза невеликим гроном студентів, майже не було. Тому керівне ядро Товариства та редакції становили так звані «біженці», яких у столицю привели різні післявоєнні стежки. Та й не всі вони мали

відвагу приєднатися до роботи в УСКТ чи «НС», адже у багатьох надалі жевріло підозріле відчуття, що створення організації та редакції — це чергова спроба влади виловити залишки уцілілої національно свідомої української інтелігенції та запроторити її за ґрати. Прикладом може слугувати затяжний перехід на роботу в «Наше слово» з видавництва «Książka i Wiedza» Адріана Гошовського, який не відразу пристав на пропозицію Миколи Щирби (він за дорученням Центрального комітету Польської об'єднаної робітничої партії організовував команду) прийти на посаду заступника головного редактора.

Отже, стрижень Товариства і «Нашого слова» формувався стихійно. Туди приходили люди, яким нічого було боятися за своє минуле, а також жменька тих, хто настільки дорожив рідним, що геть відкидав підсвідому небезпеку. Серед них були і двоє моїх односельчан: в редакції — Василь Бунда, а в Головному правлінні УСКТ — Люба Вербова (згодом — Кобеляк). Обоє тоді були ще студентами: він — Головної школи закордонної служби, вона — Варшавської українистики. Василя, попри його партійну активність та антиупісвську риторіку, на початку 60-х років звільнили з редакції за... український націоналізм, натомість Люба стала опорою українського шкільництва у Польщі, якому служила все своє професійне життя. Чималі кількості оцих редакційних першопрохідців доводилося «на ходу» вгризатися у справи, які тоді найбільше нуртували українське середовище. І багатьом із них, як-от волінцяку Миколі Сивіцькому (русисту) і кобринянину Остапові Лапському (полоністу), Іванові Шелюку із Житомирщини (літератору з середньою радянською освітою) це вдавалося, іншим — уже не завжди.

Балансування поміж «молотом і ковадлом»

Отже, на долю перших очільників газети Миколи Щирби та Григорія Боярського випало завдання не тільки сформувати особовий склад редакції, але й вміти вслухатися у те, чим і як живе розкидане майже по всіх воєводствах українське населення, якого полишили напризволяще обездоленим, заляканим, переслідуваним. Ті, хто брався до журналістської роботи, потребували неабиякого гарту і хисту, щоби, з одного боку, на сторінках газе-

ти відображати прагнення населення, яке після з'їзду заговорило про всі свої замовчувані майже десятиліттям проблеми, а з іншого — обстоювати його перед владою, практичні настанови якої розходилися із заявленою на установчому з'їзді політикою. Перші працівники редакції опинилися між молотом і ковадлом. Зрештою, у такій позиції як Товариство, так і «НС» перебуватимуть упродовж усієї історії існування УСКТ. Адже обіцяні державними представниками зі з'їздівської трибуни наміри виправити політику щодо депортованих українців не мали потім належної реакції в низових структурах. Діячі Товариства стикалися на місцях не тільки з ігноруванням настанов центральних органів влади, а й із явною дискримінацією. У дійсності існувало «дворушництво» — через один канал говорили про належні нам права, через інший йшли доручення щодо обмеження діяльності організації шляхом переслідування та залякування її членів.

Сторінки газети рясніли прикладами ворожого ставлення влади до вимог українців. Люди домагалися не тільки повернення на рідні землі чи відшкодування за втрачене майно, а й створення умов для навчання дітей рідної мови на місцях нового поселення, для розгортання культурної діяльності. Серед постулатів, які виносили на воєводські установчі конференції, повітові зібрання та сільські збори, лунали вимоги щодо відновлення душпастирства греко-католицької церкви, врешті виринало і питання УПА. Про все це і про багато інших життєвих справ люди писали і до редакції, яка стала своєрідною книгою скарг і вимог. Керівництво тижневика під напором низів і в умовах заборони влади на певні публікації металось від краю до краю. З одного боку, воно намагалося відкрити сторінки газети для потреб людей і доказів лицемірства влади щодо українських проблем, щоби здобути довіру читачів, а з іншого — було змушене гасити спонтанний вибух вимог й очікувань населення шляхом обмеження публікацій, що, своєю чергою, викликало злість на керівництво «Нашого слова» й Товариства.

Усе це поглиблювало недовіру до влади, а також до організації та редакції, які, хоч і старалися виражати інтереси українців, проте політичний зашморг зводив нанівець ці зусилля. Тому перші роки їхнього існування відзначалися частими кадровими змінами, грубим втручанням партійно-владних органів, особливо Міністерства внутрішніх справ, у діяльність УСКТ, процес формування редакції як захисника потреб українського населення.

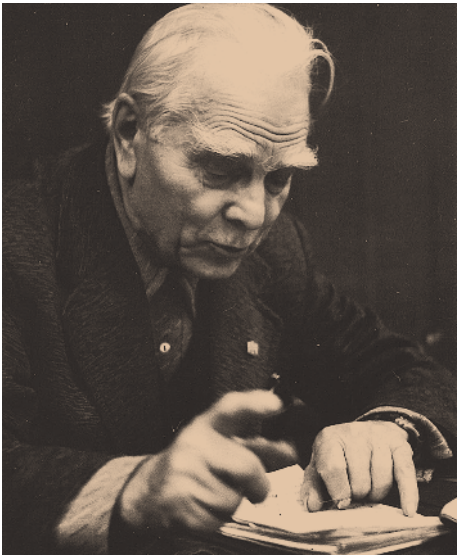
Кадрові зміни в редакції. «Свіжа кров», але чи вся добра?

Чергове підкріплення «НС» сталося після 1958 року, коли у межах репатріації з Радянського Союзу до Польщі приїхало чимало людей, які володіли українською мовою. Тоді команда тижневика поповнилася редакторкою Галиною Майстренко-Талеринг зі Львова, Іваном Зіничем із Закарпаття, Анною Грабовецькою (Цеханович) та Іриною Фуглевич, які займалися коректорською роботою. У журналістський штат прийняли Марію Костецьку родом із Яремча, яка мала середню музичну освіту. На хвилі кадрових змін з'явилася в редакції й одіозна постать, а саме Мар'ян Босовський. Це був офіцер військової формації KBW (Korpus Bezpieczeństwa Publicznego, тобто внутрішніх військ) — а вона брала участь

ЮБІЛЕЙ

в акції «Вісла». Босовський прийшов до «НС» на особливих умовах — вступив на україністику Варшавського університету, згодом паралельно почав вивчати і полоністику, що автоматично подовжувало час його перебування у редакційному штаті. Користь від нього була майже нульова — він розумів українську мову, але не брався нею писати, ніколи не виїжджав у відрядження, лише займався скаргами читачів, зокрема щодо господарських справ, та інколи робив рисунки до «Лелеки». Був стриманим, культурним, але не приховував своєї участі у депортації українців з рідних земель на чужину, чим навіть спробував похизуватися перед нами у редакторській кімнаті під час «вистави одного актора», намагаючись розіграти сцену насильницького вигнання однієї сім'ї з рідних порогів. Цього спектаклю ніхто з нас не дивився, бо всі ми вийшли. Через тиждень-два він зайшов на мить до редакції, щоби сказати нам «вибачте». Однак, зіткнувшись із нашою мовчанкою, пішов. Із тих пір ми майже не бачилися, він став заходити до «НС» у післяобідню пору, коли нас уже на роботі не було. Залишив тижневик лише наприкінці 60-х років.

Перші чотири роки існування УСКТ, тобто від установчого з'їзду представників українського населення у 1956 році до II з'їзду організації у 1960-му, були настільки політично бурхливими, що важко було говорити про стабілізацію діяльності як організації, так і редакції. Щораз вимогливіший тиск українського середовища на владу щодо виправлення дискримінаційної політики, який особливо лунав з Вроцлавщини, Ольштинщини, Кошалінщини, Гданщини чи Щецінщини, викликав озлоблення та занепокоєння державних чиновників. Це спричинило суперечки серед керівництва організації, в якій була вплетена також редакція. Голова Товариства Степан Макух, перебуваючи під тиском лемківських діячів із Вроцлавщини, обстоював вимоги населення, що призвело до конфлікту з владою; через рік це закінчилося його відходом з посади. Натомість редакцію обвинуватили у тому, що вона не засудила край-

▲ Микола Щирба

ні, інколи «націоналістичні» вимоги Товариства, а також — у «потуранні» авторам окремих публікацій. Це сприяло звільненню Миколи Щирби з поста головного редактора. На чолі обох структур став Григорій Боярський, але також ненадовго, бо і його на початку 60-х років усунули. Відтоді газета майже десять років була, при наявних двох заступниках голові, без офіційного керманіча. Влада, хоч і доручила керувати тижневиком колишньому очільнику Миколі Щирбі, не погодилася на призначення його виконувачем обов'язків головного редактора. У цій ситуації всю організацію роботу перейняв Адріан Гошовський.

Колектив редакції газети та представники друкарні «Тамка». Зліва направо перший ряд: головний редактор Мирослав Вербовий, ред. Роман Галан, представник керівництва друкарні, ред. Богуслава Мацієвич, представник керівництва друкарні, редактори Наталя Кравчук, Антін Середницький, лінотипіст Люціян Шедів. Другий ряд: редактори Степан Мігус, Іван Зінич. 1981 рік

Ця деструктивна владна політика не тільки призвела до гальмування культурно-освітньої діяльності Товариства, а й мала негативний вплив на ситуацію в редакції. Після II з'їзду УСКТ в 1960 році газета за дорученням МВС отримала «на підмогу» у виправленні ідеологічних помилок, зокрема і щодо лемківського питання, наглядча — інструктор цього відомства Дмитра Перуна (родом із Лемківщини). Його майже щотижневі візити до редакції викликали незадоволення керівництва. Саме з ним будуть пов'язувати звільнення Василя Бунди та Михайла Кожушка, щойно прийнятого на роботу після закінчення україністики у Варшавському університеті — це мало бути провісником поповнення редакції кваліфікованими кадрами.

У ті роки «розхитаність» у діяльності Товариства настільки паралізувала його, що воно забуло про тих, кого в другій половині 50-х років відправили на навчання до Київського університету ім. Т. Шевченка. Від 1962 року, коли зі студій повернулася перша група випускників-філологів, і до останньої групи 1965 року, всі ми були залишені напризволяще. Так було і зі студентами Варшавської україністики. Адже перед виїздом на навчання в Україну всім нам гарантували працевлаштування в українських установах, передусім у редакції «Нашого слова», а також на воеводських українських радіопередачах, у ліцях та школах. Із кожного курсу одна-дві людини були зобов'язані почати працювати у Варшаві. Таку пропозицію — щодо роботи в редакції — отримав і я. Однак ніхто ані з Головного правління, ані з «НС» нами не зацікавився, і тому майже всі розбрелися хто куди. Лише Степан Козак на деякий час опинився у «Нашому слові». Мене лише через рік після закінчення навчання знайшов редактор Адріан Гошовський і майже силоміць перевів із дружиною до Варшави, зі скандалом розірвавши в середині навчального року наші трудові договори в ліцях Тчева. Тоді мені довелося вислухати чимало докорів за нашу (випускників) «негідницьку поведінку»: за те, що ми, мовляв, не проявили «громадянської відповідальності». Його фраза «де ж ви пощезали, невдячні діти?» довго бринітиме в моїй голові.

Адріан Гошовський осмислював критичну ситуацію і тому всіляко намагався оновити редакцію, зокрема приводячи нових журналістів. Це завдяки його старанням прийняли на роботу Михайла Дзвінку — випускника Вчительської студії україністики у Щеціні та русистики Вищої педагогічної школи в Ополі, якому доручили вести «Лемківську сторінку», відсторонивши від неї Дмитра Перуна, а також займатися культурною тематикою. Це Гошов-

ський «вирвав» згоду заступника міністра внутрішніх справ Зигфрида Шнека на відокремлення від газети сторінки для дітей в окремий журнальний додаток «Світанок»; це він підганяв Миколу Щирбу, який редагував ще один додаток, «Нашу культуру», домогтися перевести і її в окреме видання.

Спроби зміни формули тижневика

У ті роки редакція намагалася змінити формулу тижневика, яку нав'язали під час його створення. Передусім ішлося про зменшення кількості статей про політичне життя, зокрема за матеріалами центрального інформаційного агентства РАР, а також про сільське господарство — аби більше місця виділяти справам українського шкільництва, культурній діяльності, творам наших літераторів, молоді. Були спроби змінити підбір матеріалів про Україну, зокрема коштом пропагандистських статей, щоби ширше писати про літературу, культуру, історію. Однак цього досягти не вдалося. Після смерті у серпні 1967 року Адріана Гошовського «Наше слово» увійшло в період «некерованої течії» і так дрейфувало аж до 1971 року.

Другого приходу до редакції Григорія Боярського ми — зрештою, як і Товариство — очікували найменше. Керівництво організації думало над вирішенням цього питання, тим більше, що і заступник головного редактора Микола Щирба, і секретар редакції Володимир Максимович були вже пенсійного віку. Однак інші нагальні проблеми витісняли це на другий план. До цього питання повернулися наприкінці 60-х років, коли Товариство очолив Микола Королько, а на посаду секретаря Головного правління прийшов після восьмирічної перерви Григорій Боярський. Побоюючись, що МВС може нав'язати свого кандидата на пост головного редактора (звучало прізвище якогось Новосада з Бидгоща), керівництво УСКТ вирішило запобігти цим намірам, запропонувавши роботу Василеві Бунді (він тоді працював заступником директора одного з департаментів Міністерства гірничої промисловості та енергетики). Мені як його земляку доручили з ним поговорити. Однак Бунда своє повернення обумовлював вимогами, на які Товариство не пристало. Щоби вийти з патової ситуації і не дозволити МВС привести в редакцію свою людину, вирішили повернутися до Григорія Боярського.

Так і сталося. Після року роботи секретарем Головного правління він перейшов на посаду головного редактора «Нашого слова». На це рішення середовище УСКТ відреагувало критично. Люди пам'ятали його політичне обличчя з кінця 50-х років, зокрема реакцію на постулати українців, які стосува-

лися не стільки матеріальних, скільки політичних та історично-релігійних питань, зокрема лемківських справ, реабілітації засуджених під час акції «Вісла», відновлення душпастирської діяльності греко-католицької церкви. Однак керівництво Товариства відповідало на ці закиди, пояснюючи, що воно змушене було з двох зол (тобто негараздів) вибрати менше.

Вітер перемін та невинуваті очікування

На початку 70-х років повівало обнадійливим вітром. Політичні зміни у Польщі вселяли впевненість у поліпшенні й наших меншинних умов. Це відчуття породжували перші заяви нового партійного керівництва, яке звернулося до різних середовищ і меншинних груп, зокрема й до УСКТ. І в Товаристві, і в редакції визрівали надії на відлигу, поживлення роботи. Однак незабаром, коли І секретар Центрального комітету Польської об'єднаної робітничої партії (ЦК ПОРП) Едвард Герек взяв курс на акцентування польського національного фактора (що, серед іншого, проявилася у його численних виступах, насичених єдиним звертанням до громадян: «Polacy», «Rodacy», яке підмінило колишню форму «Obywatele») — українське населення сприйняло це однозначно негативно. Це був для всіх нас холодний душ. А коли незабаром справи меншин майже повністю перейшли з Центрального комітету партії до Міністерства внутрішніх справ — більше того, коли в адміністративному відділі ЦК ПОРП на керівних посадах, які до того займали національні меншини, з'явилися колишні працівники з МВС — ми зрозуміли, що настають для нас важкі політичні часи. На підтримку з боку України ми у щербинько-маланчуківські часи аж ніяк не могли розраховувати.

Попри всі застереження щодо Григорія Боярського, він відносно швидко осмислив складність ситуації і не пішов на повідку у МВС, а намагався відстоювати інтереси редакції. Крім цього, він збагнув, що повернувся у зовсім іншу команду, аніж та, яку майже десять років був змушений залишити. На зміну його поглядів значний вплив мала Ірина Рейт, з якою він тоді був у близьких взаєминах.

Новий шеф редакції, попри наші побоювання, не скористався пропозицією працевлаштування людей «ззовні», а зробив внутрішні кадрові зміни. Відкрив двері для випускників Варшавської україністики — Романа Галана, Наталки Кравчук, Зіновії Невулів, Богуслави Мацієвич. Обстоювання статей перед цензурою залишив за мною і секретарем редакції Анатолем Кобеляком, сам натомість взяв на себе відстоювання наших публікацій перед так званими «зовнішніми цензорами», а саме МВС та радянським посольством. Ми почали працювати над зміною формули тижневика, вичищаючи зайвий політичний баласт, над обмеженням друку пропагандистських матеріалів з України тощо. Однак на це, на жаль, не було згоди.

Зате ми оновили зміст «Нашої культури» та її кадрове забезпечення. Мені, відповідальному за редагування щомісячника, вдалося за підтримки доктора Степана Козака та доцента Михайла Лесіва створити Редакційну раду і ввести в її склад незаангажованих людей, а саме Михайла Балія — викладача Варшавської україністики, колишнього дивізійника «Галичини»; повернути заборонених раніше авторів: Остапа Лапського, Михайла Калиняка і Миколу Сивіцького; залучити до співробітництва польських істориків та літераторів. Повернулися до «Нашого слова» зі своїми фейлетонами Михайло Кожушко та Леонід Бучило.

Першы редакторы «Лемківської сторінки»

«Наше слово» святкує дос великий ювілей, а в ньому і сторінка для лемків. З появом 65 років тому перших номерів газети чи не найбільше до ньой дописували лемки, розшмарены по північно-західних землях Польщі, а то й депортовані в Україну. А же писали своєю вітцівськом мовом, то і треба было створити лемкам окрему сторінку.

Спочатку редагували її, мож повісти, вишитки редакторы, залежно хто яком тематиком ся займав і о чім тоты лемки писали. Найчастіше виявляли свою тугу за рідном землем, горами, церквом, чи відібраном ім хыжом, до якої не можут вернути, бо юж хтоси інший там газдує...

А же в 60-х роках на редактора газети пришов Михайло Дзвінка (на фото), людина молода і вчена, яка дитиною была выселена з Бескидів на Броцлавщину, то і могла пристати до текстів писаних лемківськом говірком.

Треба повісти, же, што текст відручно писаний — то відмінна мова. Люди писали так як повідали з татцём, мамом і сусідом в даному селі на Лемківщині. Редактор пробував їх переписувати і поправляти на єдну вподобу — свою говірку. Тото ся не дало, бо єдны писали з «ы», а другы того не хтіли. Єднак тематика была цікава, бо і сам редактор часто їздив в горы на події, які організували лемки. Фольклорний ансамбль пісні і танцю «Лемковина» — то была візитівка вишитких лемків! І тих, што вернули ся в горы, і тих з західних земель. Хто хотів танцювати і сьпівати — то потягом часто сотні кілометрів їхав на пробы, жебы потім задивувати крас концертами по цілій Польщі. А редактор «Лемківської сторінки» їхав за нима і мав што писати.

Наталя КРАВЧУК
Фото з архіву редакції

До того «сторінка» все была прикрашена лемківськом сьпіванком (ноты і слова) з записів фахівця від музики, диригента Ярослава Полянського. Ноты до друку адоптував, то значит — знаменито тушом переписував на кальку секретар редакції Анатоль Кобеляк. Разом зі словами сьпіванки то была поезія... Мої татцё відразу її сьпівали, а мамця і мы, дітиска, мали довкола столу стояти і слухати. До гнеска во вухах чую ті мелюди. Сьпіванка все в газеті мала своє гідне місце — згоры з правой сторони. Від ньой читач зачынав смотріти ся на сторінку і шукав одкаль, з якого села тоту сьпіванку фольклорист Ярослав записав.

▲ Анатоль Кобеляк

Та 74-го року Михайло Дзвінка нагло лишив редакцію і потім виїхав за млаку. Тоту «лемківську паличку», на шастя, было кому передати. Секретар Анатоль Кобеляк, теж выселенець з Бескидів, редагував тексты з сьрцём і докладністю.

А было што давати до газеты, лемки ж ставали штораз активнішими і відважнішими, в терені кипіла УСКТ-івська робота, при сільських школах были пункты научаня української мовы, а в світлицях — танці, сьпівы, маланкы, концерты і доповіді. Дали о собі знати поеты, фотографы і шчірі дописуваче. Але о тім — другим разом. ■

◀ Ярослав Полянський

Фото Павла Лози

Олександр Маслей:
«Для мого покоління
«Лемківська сторінка»
мала дуже велике
значення»

Убільш як п'ятдесятилітній історії українського тижневика «Наше слово» світлыми сторінками, безсумнівно, є додатки до головного випуску газети. Це передусім «Наша культура», яка виходила друком у 60-70-ті роки. А ще — дитячий журнал «Світанок», що його сьогодні редагує Катерина Сень. Варто згадати також про «тематичні сторінки» на ламах «НС»: «Лемківську сторінку», яка існує до сьогодні, «Літературну сторінку» (була до появи «Нашої культури»), «Дитяче слово» (виходила до «Світанку») та «Лемківське слово» (було перед «Лемківською сторінкою»).

Олександр Маслей зростав під впливом українського тижневика та особливо — саме «Лемківської сторінки». Потім він став нацменшинним активістом та співробітником «Нашого слова».

Ми усі разом із «НС» досягли «пенсійного віку», однак не будьмо гладкими котами, що, гріючись у променях літнього сонечка, сидять без діла на порозі хижі та ждуть листоноші, який кожного місяця приносить казенні гроші. Нехай наша молодь послухає «ветеранів»!

Далі голос має Олександр Маслей.

Моя перша зустріч із «Нашим словом»

Це була середина 70-х років. Тоді у Броцлаві проводили шевченківський вечір. Я був учнем середньої загальноосвітньої школи. У ті часи ми, молоде нацменшинне покоління, трохи інакше, ніж наші батьки, сприймали власне минуле. Ми горнулися до свого, однак ця туга була не така, як у перших переселенців, яких доля закинула на Сілезію.

Ми усю свою національну свідомість винесли з батьківського дому. Її сьогодні можна назвати «тугою за втраченим раєм» — Лемківщиною. Ми свідомо та підсвідомо шукали шляхів до свого, рідного. Великою допомогою була тоді для нас «Лемківська сторінка», що виходила на ламах тижневика. Особливо мою увагу привертала лемківські пісні, що їх знаходив маестро Ярослав Полянський, засновник чоловічого хору «Журавлі». Із віршків з «НС» я зібрав саморобний співаник для щоденного вжитку.

Ми кожного дня з нетерпінням чекали, коли у нашому домі з'явиться «Наше слово». Ми багато завдяки ньому навчилися — не лише пісень. Адже ми були учнями польських шкіл, тиж-

невик був одним із небагатьох контактів «зі своїм». Це був неначе ще один член родини. Зауваги на політичні теми з життя тодішньої Народної Польщі ми читали «поміж рядками» — знали, що цензура пильно стежить за змістом газети. Хоча тут треба зауважити, що в редакції була також «автоцензура», тобто внутрішній острах перед тим, аби зачіпати «гарячі» теми.

Значення «Лемківської сторінки»

Відомо, що лемківське середовище було і надалі є поділеним. Зараз у нас є на вибір багато часописів, медіа, що займаються проблемами цих кіл: «Ватра», «Бесіда», «Над Бугом і Нарвою», інтернет-видання. Старші люди надають перевагу друкованим виданням, а молодь більше користується соціальними мережами.

На початку існування «Нашого слова» лемківські активісти Михайло Донський та Федір Гоч, а також «Лемківський комітет», вимагали від Українського суспільно-культурного товариства та редакції тижневика створити тематичну сторінку про лемківське середовище. Добре, що їхню ініціативу підтримали. Для мого покоління це мало велике значення. До прикладу, на серпневих мандрівках «Рейд Карпати» у Бескидах, при вечірніх вогнищах, ми залюбки співали пісні, ноты і тексти яких дізнавалися з «Лемківської сторінки». Студенти були ними захоплені.

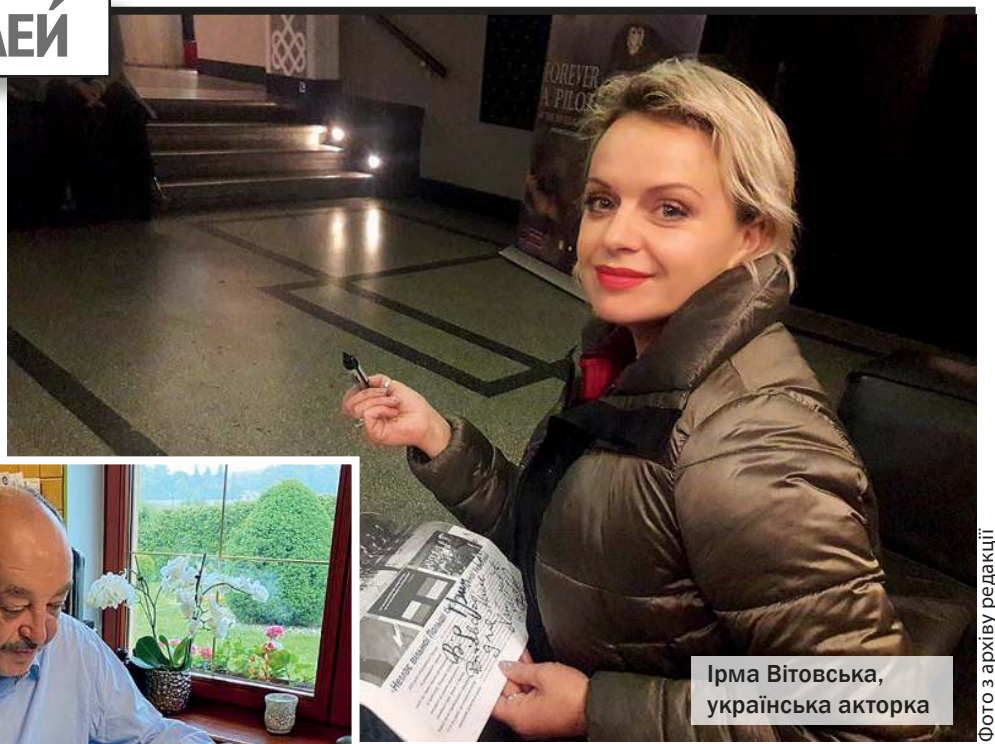
Вітання читачам тижневика з нагоди його 65-ліття

По-перше — читайте «Наше слово» та «Лемківську сторінку»! Вони мають виходити і надалі. Нам усім треба підтримувати традицію, невід'ємним елементом якої є наша газета. Варто звернути увагу на нових українських мігрантів у Польщі: вони теж можуть стати читачами «НС», треба їх до цього заохотити.

Світлою подією для нашого середовища є «Лемківська ватра» у Ждині. Цей фестиваль має велике значення для інтеграції громади — як у Польщі, так і поза її межами. Він добре розвивається, більшість організаторів — представники молодого покоління. Схожа ситуація — в Об'єднанні лемків. Нам вдалося виховати наступників. Це радує та дає світлішу перспективу майбутнього. ■

Орест ЛОПАТА

ЮВІЛЕЙ

Рафал Тшасковський,
мер ВаршавиІрма Вітовська,
українська акторкаАнтон Дробович, голова Українського
інституту національної пам'ятіМирон Сич, віцемаршалок Вар-
мінсько-Мазурського воєводства
Фото з домашнього архівуНас
читають

Читачі газети з Ельблонґа

Пакування газети
в редакції

Продовження з 6-7 сторінок

Однак не обійшлося і без втрат — зокрема, відійшов з редакції Михайло Дзвінка. Його відсутність негативно позначилася не тільки на відділі культури, але й передусім на «Лемківській сторінці», яку він особливо голубив, створюючи її як мінігазету. Більше того, він працював над уніфікацією лемківських говірок, вичищаючи їх від полонізмів, залучав до редагування лемків із різними поглядами на місце і роль цього середовища у структурах УСКТ, що не завжди всім подобалося.

«Крізь терни,
але не до зірок»

І ще одне, особисте. У 70-х роках МВС намагалося звільнити мене з роботи. Причиною слугував закид про відсторонення мною від «Нашої культури» деяких людей та запрошення до співробітництва авторів з України (ідеться, зокрема, про історичні статті Євгена Крамара з Горохова чи матеріали Василя Кука про давню українську музику, які цензура зняла), а також публікація тексту Михайла Лесіва про Гарвардський

університет, де він у 1973 році читав лекції. Крім цього, відомство звинуватило мене у начебто зв'язках з бандерівським осередком у Мюнхені. Однак на мій захист стали директор компанії «Wydawnictwo Współczesne» Януш Паляч (там я тоді очолював партійну організацію) і... Григорій Боярський.

Це був інший Боярський, аніж той погромницький політрук кінця 50-х років. Єдиний «відгомін минулого», який у нього можна було помітити, — це «оскома» до лемківського питання. Стомлений двоєм з МВС та обезсилений морально, він пішов наприкінці 1979 року з «Нашого слова» на пенсію. З ним відійшли й інші працівники. Редакція опинилася на порозі 80-х років без керманіча і з великими кадровими та поліграфічними проблемами. І це були найважчі часи існування тижневика.

Отже, наступний період — це вже декада «крізь терни, але не до зірок». Роки зашморгу, помножені на відчуття неприхованої мстивості з боку МВС. Роки паралічу роботи редакції, який призвів до перебоїв у появі тижневика, припинення випуску «Нашої культури» та «Світанку», неможливість поповнення

команди новими журналістами (Степан Мігус, Богдан Тхір) і технічними працівниками. І навіть Україна, в особі Українського товариства дружби і культурного зв'язку із зарубіжними країнами, куди я звернувся для купівлі кирилических матриць та друкарських машинок «Ятрань», збула мене лживою обіцяною. Були зведені нанівець безперервні зусилля керівництва Товариства допомогти редакції усіма можливими партійно-державними способами.

Таким було «закулісся» роботи «Нашого слова», причому це — лише окремі штрихи чи мазки до загальної картини. Ролі і місця структур, людей, які у цьому світі, пораючись, горювали — відстоюючи права і програючи, інколи обезсилено здаючись — не можна спростувати і зводити лише до архівних записок. Бо ж були й інші матеріали, причому тих же наглядачів — записані від руки нотатки із засідань керівних органів УСКТ чи підслухані телефонні розмови. Зрештою, вони мали серед нас і своїх, так би мовити, штатних або напівштатних «служителів». Та й у відділі цензури на вулиці Mysia 5, де з «Нашого слова», «Лемківської сторінки» чи

«Нашої культури» «знімали» статті або окремі фрагменти, не все миши з'їли.

Реакцію можновладців на наші потреби чи вимоги ми прочитували в каральних рішеннях щодо редакції і Товариства. Вони, окрім Миколи Королька, якого лицемірно толерували лише з огляду на вік і комуністичне минуле, перед ніким псевдопокірно не схиляли голови. Наші волення не пробивалися крізь монументальні стіни до кабінетів людей, які ухвалювали рішення. Якщо якимось чином нам вдавалося домогтися зустрічі, то співрозмовниками були люди рангу інспекторів (хоч і з погонами високих офіцерів), чи інколи — рівня заступника чи начальника відділу центрального органу. Лише на з'їзді задля проформи міг з'явитися якийсь директор.

Будні були важкою прозою життя. Не один раз нам добряче діставалося у міністерських чи навіть партійних кабінетах за відстоювання свого національного «Я». Врешті, й своєї людської гідності. Це був період відчаю і немочі. Але це вже лежить в основу особистих спогадів. ■

Мирослав ВЕРБОВИЙ

НАШЕ СЛОВО

Між минулим та майбутнім

Ще з дитинства пригадую, що заголовок мав різні барви. Букви були темно-сині чи голубі, іноді — зелені або чорні. Папір, на якому друкувалася газета, також змінювався. Старі примірники, які іноді потрапляють нам до рук, — легкі, сірі або пожовклі. «Наше слово» принципово не викидали. Прочитані номери складали навпіл і клали один на один. Потім такий пакунок, перев'язаний шнурком (важко сказати, чи це були випуски за рік, пів року чи, може, за два) несли кудись на горище або клали у шафу. Сподіваюся, так робили не лише у нас вдома. Хоча знаю, що були і більш прискіпливі читачі. «Річники» (архів номерів за рік), наприклад, Михайла Козака чи професора Стефана Заброварного, які зберігаються у Народному домі в Перемишлі, зшиті у грубесні книги в темно-зелених, коричневих чи гранатових палітурках, стали домашніми архівами життя української громади у Польщі.

Хтось із моїх давніх вчителів розказував мені одну історію — як повчальну притчу про те, чому треба передплачувати «Наше слово». Отже, священник зробив колись зауваження своїй парафіянці, простій жінці з села, — чому вона не передплачує нашу газету. Вона засоромилася і щиро зізналася, що не знає українських букв, не вміє читати. Священник запитав тоді: «А корову маєте? Сметану відстоюєте? Так? Ну, тоді передплачуйте газету. Будете мати, що під банки стелити».

Цьому анекдоту — вже понад 40 років, і він є своєрідним знаком часу. Мені здається, що вже небагато залишилося таких читачів, які куплять будь-яку газету, «бо треба», а тим більше — удень із каганцем не знайдеш таких, яким мож-

на сказати «треба передплачувати!», і вони це зроблять. Для мене самої в «Нашому слові» довгий час привабливою була лише остання сторінка з оголошеннями. Газету, хоч і була в хаті завжди, я найчастіше переглядала на хорах у церкві. Навіть пригадую цей момент, коли я

вперше помітила інформацію про концерт гурту «Скрябін» на Українському молодіжному ярмарку у Гданську. Через кілька років я мала нагоду приєднатися до гданської команди, разом із ними висилала до «Нашого слова» оголошення про Ярмарки, Маланки, Весняні гуляння тощо. Коли я це згадую, особливо вражає і засмучує вигляд останньої сторінки газети цього року, на якій через пандемію повідомлення про заходи поступилися місцем прощальним згадкам про членів нашої громади.

«Наше слово», окрім ностальгії, викликає в мене також конструктивні рефлексії. Коли я в межах проекту «Архів повернення» (powernennia.pl) записувала спогади українців, які повернулися з ви-

селення у рідні сторони до Перемишля, майже кожного разу чула про те, що саме зі сторінок «Нашого слова» вони дізнавалися про захопливий розвиток культурного життя Перемишля, Народного дому, і це було для них однією з головних мотивацій покинути усі надбання та втілити в життя ідею «повернення». Це доводить, що громадська газета мала відносно великі можливості в середовищі своїх постійних читачів, а згодом, також і сьогодні, може надихати до змін, формувати погляди та показувати нові можливості.

З іншого боку, «Наше слово» — це, безперечно, дзеркало нашої меншини, своєрідний соціологічний показник того, як живеться українцям у Польщі. Якими справами вони цікавляться, які організовують події, які теми обговорюють, у чому не погоджуються. Як мають потреби, потенціал і можливості. У цьому контексті наше редакційне твердження «маємо те, що маємо»

набуває подвійного значення. З одного боку, воно показує часту втому від висвітлювання схожих циклічних подій, а з іншого — мало би викликати у читачів роздуми над засобами і ефектами праці в громадах. Бо навіть коли довкола небагато чого відбувається, або події, про які ми, редакторки і редактори, мали би писати, не є аж так цікавими — громада повинна теж це бачити. Хоча би для того, щоб усвідомлювати необхідність змін, розвитку, пошуку нових форм, чогось більш привабливого.

Звісно, у кожного свій смак і очікування. Коли я переглядаю в пошуках інформації старі, ще УСКТівські номери «Нашого слова», мене небагато чого там захоплює. Не знаходжу проблемних

статей, репортажів, аналітики — їх, напевно, не дозволяла писати і друкувати цензура. Утім, вже покійний батько мого чоловіка часто казав, що «колись то в „Нашому слові“ такі цікаві речі виходили». Тексти народних пісень, поезія, спогади з дому. Зараз газета виглядає, читається по-іншому. Напевно, для когось це гірше, для когось — краще. Але що ж. Маємо те, що маємо.

Я написала свій перший текст для «НС» майже чотири роки тому, ще у Гданську. Це була реакція на знайдений волонтерами товариства «Магурич» ключ до неіснуючої церкви в селі Лип'ї на Бойківщині. Мені тоді подумалося, що ми всі — трохи як такі ключі до приміщень, яких немає, хоча насправді більшість із нас віднайшла вже для себе нові місця і нові двері. Я тоді написала багато гірких речень, закидів про те, що «ми» робимо, а чого не робимо як громада. Сьогодні разом із редакторською практикою прийшло бажання говорити більше від себе, не узагальнювати і не судити. Тепер, пишучи вже з Перемишля, я знаю також, що бути тут — це вибір. Він може бути пов'язаний із потребою «стерегти пам'ять», але не мусить.

Часто, сидячи над порожнім аркушем, я задумуюся про те, для кого пишу. І хоч іноді я бачу перед собою читача — тобто одного з вас, тих, хто до мене потім відзивається, що бачили і читали, — справді дуже хотілося би ще якось притягувати нових людей. Не тому, що «Наше слово» читати треба, але тому, що робити це — цікаво і корисно. Бо незалежно від кольору заголовка і паперу, на якому виходять тексти, це — газета про нас самих, яка твориться нашими зусиллями, порушує теми, проблеми і виклики, близькі нам. Ви потрібні нам, це безперечно. А ми маємо робити усе, щоби ви відчували, що і ми вам також хоч трохи потрібні. ■

Кася КОМАР-МАЦИНСЬКА

Фото авторки статті

Повільне читання, спільнота інтересів і кава

Друкована преса в США мала зникнути у 2017 році, а пізніше в Англії, Ісландії чи Австралії. Так не сталося: паперові видання всюди купують досі. Отже, й для друкованого «Нашого слова» є перспектива. Але ймовірніше вона базуватиметься на відданому дотеперішньому читачеві і передплатнику. На це вказує й практика, бо від 90-х років газета жодного разу не збільшила свого тиражу. Нова і велика хвиля мігрантів з України цього не змінила. Тут існує низка обставин. Наша громада природно зменшується через асиміляцію. Інший момент можна пов'язати з динамікою на читачьому ринку. Впродовж останніх років більше, ніж половина поляків не читає книжок взагалі, а третина впродовж року прочитала всього кілька сторінок друкованого тексту. Крім цього, молодші покоління давно звикли до безкоштовної інформації в інтернеті. Оскільки ми — частина цього суспільства, то важко сподіватися, що в громаді процеси відбуваються по-іншому. Кожен читач «Нашого слова» може й сам провести опитування в колі своїх українських знайомих. З ве-

ликою ймовірністю результати будуть приблизно такі: в тижневику немає нічого для мене; це газета для дідусів і бабусь; потрібну інформацію я знаходжу в інтернеті тощо. Дехто скаже й про свою українську ідентичність та відвідування церкви і разом з тим наголосить на бракові зацікавлення нашим друкованим словом. Не варто цього розглядати як закиди між редакцією та потенційними читачами. Просто це дійсність, в якій живемо. Треба з цього зробити висновки. Якийсь час тому ми провели маленький експеримент. Місце дії нашої драми — це кілька місцевостей, де проживає близько 150-ти українських сімей. Нашого тижневіка тут продається не більше, ніж 10 примірників. Листоноша мав із собою кілька додаткових, переданих редакцією. Від кожного, кому пропонував газету, почув один з вище наведених аргументів як пояснення, чому ні. Раз довелось почути й те, що «Факт» — це справжня газета, а не якесь там «Наше слово». Іноді люди говорили, що тижневик має надто високу ціну, при цьому не жаліли злотівки на кольорову пліткарську пресу. Хотілось би по-іншому, але такі ми є. З іншого боку багатьом, хто працював в редакції, колись довелось підняти телефонну слухавку і почути сумний голос про відмову від передплати. Причина — зоразу гірший зір або його втрата. Жаль, який звучить у такому голосі, залишається і нагадує,

що всі слова, які щотижня складаєш у текст, мають або мали для когось вартість. Серед таких людей був старший чоловік, якому заважали читати газету тремтячі руки. Від «Нашого слова» не відмовився, а вирішив класти газету під час читання на стіл. Остаточоно здався, коли не було способу перемогти зникаючий зір. Ще одна картинка, яка надає сенсу нашеслівській праці — це маленька дівчинка, яка виходить з церкви у Битові і одразу за порогом храму гортає шойно отриманий «Світанок». Невідомо, чи вона стане/стала передплатницею «дорослої» газети, але надія є.

Експерти з друкованої преси наголошують, що особливо щотижневі видання — це сегмент «повільного читання». Це тоді, коли береш газету суботнього ранку або в неділю ввечері і не шукаєш новин. Їх ти вже отримав з інтернету, телевізора або радіо. За допомогою газети ти хочеш зрозуміти, куди це все рухається і чому саме так. Паперове видання приваблює й повільними форматами — довгі статті, репортажі, фоторепортажі, огляди книжкових та музичних видань, роздуми авторів, публіцистика тощо. Цінність таких матеріалів не в актуальності, а темах. Ознайомлення з ними може потім зробити людину цікавим співрозмовником в п'ятницю ввечері за кухлем пива в барі. Куплена друкована газета — це й своєрідна переустка у спільноту за інтересами та до системи поглядів. Варто також відзначити, що дослідники давно уже з'ясували, що зміст переданий друком запам'ятовується краще. Потім ту інформацію простіше відтворювати, можна її переказувати іншим, пригадувати. Привабливість друкованої преси пов'язана сьогодні й з тим, що

більшість із нас майже весь день проводить за комп'ютером. Газета в руках дозволяє відпочити від нього та повільніше і спокійніше підійти до інформації. Дослідження показують й те, що не всі ми потребуємо регулярного доступу до постійно оновлюваної стрічки новин. Для багатьох привабливою надалі залишається магія гортання паперових сторінок у вигідному кріслі або на дивані. Це свято часто доповнює й горняток смачної кави. Отже, доки перш за все читачі, потім редакція і видавець надалі творитимуть «спільноту інтересів та поглядів», то друковане «Наше слово» ще трохи житиме. Далі, що є світовим трендом, маятник хилитиметься у бік інтернету. Вибороти у ньому своє місце, вмотивувати і обґрунтувати доцільність існування — це теж серйозний виклик, як і формування контенту у паперовій версії видання. На цьому не кінець, бо відкритим є ще принаймні питання мови. А її, напевно, з кожним роком знатиме щораз менша кількість людей з-посеред нас. Публікації також польською мовою могли б дозволити потрапити як до частини нашої громади, так й уможливили б вихід на діалог з польським суспільством. Хочемо цього, потребуємо, буде позитив чи навпаки? А якщо пофантазувати, то у майбутньому можна побачити й таке — з «Нашого слова», «Благовіста», «Українського альманаху» та «Нашого вибору» постає журнал чудової якості, на який щомісяця чекає кілька десятків тисяч українців та поляків. Двадцять злотих за таку видавничу перлинку не є для них проблемою. Ну, що ж фантазія тим і приваблива, що не має меж... ■

Григорій СПОДАРИК

◀ У притворі церкви в Кентшині «Наше слово» чекає на своїх читачів. Фото автора статті

РЕЦЕНЗІЇ ТА ОГЛЯДИ

«**Депортація 44-46**» – український документальний фільм. Режисерка: Олеся Моргунець-Ісаєнко. Сценарій: Тарас Лазер. У головних ролях: Лариса Руснак, Ірина Лазер, Дарина Новікова, Вадим Курилко. Прем'єра в Україні запланована на осінь 2021 року. Виробник: UM-Group.

Документальний фільм про українців Закерзоння

«Де моя дитина?» – розгублено на роздоріжжі запитує молода жінка, вбрана у спідницю з Наддніпрянщини. Такими є перші кадри фільму «Депортація 44–46». Документальна стрічка розповідає про тернистий шлях понад 480 тисяч українців з території тодішньої Польщі до радянської України. Третього червня у Києві відбулася її прем'єра в рамках ювілейного 50-го Міжнародного фестивалю «Молодість» (Molodist Kyiv International Film Festival). Фільм створила компанія «АС «УМ-Груп» за підтримки Держкіно України.

Картина детально показує, як польські та радянські комуністи наприкінці Другої світової війни організували депортацію корінного українського населення з земель південно-східної Польщі: Підляшшя, Холмщини, Надсяння, Лемківщини і Західної Бойківщини. Увага звертається на вплив СРСР на повоєнну Польщу, встановлення в ній маріонеткового комуністичного уряду на чолі з Едвардом Осубкою-Моравським та як руками цього уряду здійснювалося вигнання українців з їхніх правничих земель.

Структурно картину поділили на чотири частини. Кожна з них розповідає про певний етап депортації, демонструючи документи, мапи, світлини, газети, кінохроніку.

Синхронно з історичною документальною оповіддю розгортається ігровий сюжет. Через 20 років після закінчення депортації переселенку допитують радянські спецслужби. Кадебісти звинувачують її в поширенні «неправдивої інформації» – зачитують написаний нею лист, в якому жінка описує жалюгідність свого становища після переселення. У темному кабінеті триває суперечка про характер депортації та її особливості. Депортована розповідає про те, що бачила і що пережила. Натомість високоідейна кадебістка усе заперечує, всіляко відбілюючи радянську владу. Розповідь депортованої доповнюють кадри з товарного вагону, що свідчать про жорстокі антисанітарні умови транспортування людей разом із домашньою худобою. Наприкінці глядач дізнається, що свою дитину, народжену в потязі, переселенка немовлям поховала на Дніпропетровщині, над Дніпром.

Документальна, ігрова та анімаційна складова фільму доповнюють одна одну і дозволяють краще зрозуміти, що ж сталося з українцями в Польщі 75 років тому.

«Ми працювали не тільки над перевіркою фактів і пошуком документів. Також у лютому 2020 року, до пандемії, ми здійснили тижневу поїздку для запису свідчень виселення українців з Польщі. Для мене це було чергове переосмислення цих подій: ось люди, які пережили трагедію Сагрині, ось чоловіки з Бонарівки, ось столітня лемкиня Марія», – розповідає науковий консультант стрічки Роман Кабачій. Нагадаємо, що цей історик є також автором книги «Вигнані на стени. 1944–1946».

Зібрані свідчення слугували основою для написання сюжету. Творці фільму сподіваються, що їхній доробок буде оприлюднений – директор Українського інституту національної пам'яті Антон Дробович вже зацікавився співпрацею. Сценарист Тарас Лазер говорить, що публікації слід очікувати після офіційної прем'єри фільму восени, у день пам'яті про примусове переселення на початку вересня.

«У нас пафосні події сприймаються і висвітлюються краще, ніж наша історія», – говорить про магію дат в Україні режисерка картини Олеся Моргунець-Ісаєнко.

Творці фільму не походять із переселенських родин, проте не вперше працюють із закерзонською тематикою. Торік вони зняли документальний фільм «Рубіж» про Грубешівську операцію – знакову подію в українсько-польській історії, коли в ніч з 27 на 28 травня об'єднані загони вчорашніх ворогів з УПА та АК завдали спільного удару по комуністичних позиціях у Грубешові. Нагадаємо, що операцією, від часу якої у травні цього року сплило 75 років, керував сотник УПА Євген Штендера.

Ймовірно, творці фільму уникали трансляції у фільмі записів свідків подій – цього найпоширенішого прийому сучасної документалістики. Оповідь ігрової частини фактично сконструйована з цих свідчень та їхнього художнього переосмислення. Втілення цього прийому потребувало чимало зусиль і досвіду роботи з історичним контентом. Вкласти в уста однієї змученої жінки наратив стількох опитаних з такого великого обшару – ще той труд! Оглянувши результат, не можна сказати, що сценаристові цього не вдалося. Звісно, можна дивуватися, чому розповідаючи про події, що ймовірно могли би трапитися на Холмщині чи Надсянні, жінка співає лемківську пісню... Але сюжет сконструйований настільки майстерно, що в кадрі все це виглядає органічно.

Найвдаліші фрагменти фільму і слова, що закарбовуються в пам'яті, – це саме діалоги зрілої переселенки з молодою кадебісткою.

«У вас, комуністів, із бандами багато спільного. Ви теж кажете: „Надо ехать, пока не пришлось умирать“», – депортована українка кидає правдою на допиті.

Ігрова частина тримається на майстерній грі відомої української акторки Лариси Руснак. Мимоволі ловиш себе на думці, що гра такого рівня вимагає відповідного рівня й від інших її колег. Кадри переймів у потязі могли би звучати виразніше, якби не були такими затягнуто-силуваними, що виглядали банальною грою на емоціях, яку не кожен здатен витримати.

Близько 70% картинок у фільмі – це кінохроніка. За кадром чуємо про історичні передумови, детальний перебіг усіх етапів депортації. Сила-силенна фактів, цифр, прізвищ і назв можуть дезорієнтувати навіть підготовленого глядача. Чорно-біла хроніка та голос

диктора швидко втомлюють важким контентом. Вкраплення мультиплікації з вдалими графічним оформленням та музичним супроводом частково рятують ситуацію. Фільм тривалістю майже 1,5 години через переобтяженість фактами видався трохи заважким.

Не завадила би, можливо, різноплановість представлення досвідів та локальних відмінностей. У книжці Романа Кабачія йдеться про перші виїзди, і зокрема, про ті, які відбулися з волі самих закерзонців, переважно західних лемків. Декотрі дослідники настільки ретельно уникають цього аспекту, що здається, наче в історії депортації є щось таке страшне, чого українці мають соромитися і ретельно ховати від інших. Але ж злочин комуністичної влади не тільки в тому, що виганяли, паляли і тероризували або сприяли терору. Злочином є також навал професійних «брехачів» на закерзонські села, а ще діяльність прокремлівських організацій, які впливали на лемківське середовище, сприяли виїздам, а потім ще й підставляли нещасних переселенців, передаючи їхні листи до родичів в Америці в руки радянських спецслужб... Чи може про це варто говорити навіть окремим фільмом чи окремою книжкою?

Вперше стрічку демонстрували у кінопросторі поруч із Аркою дружби народів. І в цій назві організатори фестивалю вбачають певний символізм.

У процесі роботи трансформація відбулася і з назвою самого фільму. Спочатку в інформаційному просторі картина фігурувала як «Переселення 44-46». Пізніше сторінки перейменували на «Депортації...». Роман Кабачій зізнається, що саме голова Світової федерації українських лемківських об'єднань (СФУЛО) Ярослава Галик (на жаль, не дожила до прем'єри) наполягла на тому, що ключовим словом у назві має бути саме депортація, а не переселення. Ймовірно, тут йшлося про можливе подвійне трактування останнього терміну. Додамо, що в першому записі на сторінці в соціальних мережах, присвяченій фільму, в переліку етнічних земель Закерзоння не згадувалася Західна Бойківщина. Тепер глядач бачить повний перелік, тому тішимося, що цей недогляд автори усеунули.

«Депортації 44-46» вже отримали схвальні відгуки українських та польських істориків.

Сценарій рецензували із польського боку професор Ряшівського університету Ян Пісулінський, а з українського – професор Київського національного університету ім. Тараса Шевченка Володимир Сергійчук.

На прем'єрі в межах найвідомішого українського кінофестивалю майже усі місця були зайняті. Творча група сподівається, що «Депортації 44–46» покажуть на телеканалі «Еспресо», цей канал надає нам інформаційну підтримку. А якщо купити Netflix – тоді й українські канали звернуть на нього увагу. Інакше шанси малі», – зізнається сценарист Тарас Лазер.

Підсумовуємо так: картина загалом вдалася, вона матиме вдячного глядача. Попри певну незрівноваженість, нащадки закерзонців навряд чи бачили кращий документальний фільм на цю тематику, знятий професіоналами в Україні. ■

Наталя КЛЯШТОРНА

це Наше!

Ми потрібні вам, а ви потрібні нам!

Дорогі читачі газети! У зв'язку зі зменшенням дотації від уряду в нас непростий час, тому звертаємось до вас. Потребуємо вашої підтримки.

Як допомогти «Нашому слову»:

Зробити передплату нашої газети собі (якщо ви цього ще не зробили), друзям, знайомим.

В питаннях передплати звертайтеся на мейл biuro@nasze-slowo.pl та за телефоном: (22) 677-88-10

Дати рекламу в «Наше слово», замовити рекламну статтю про вас чи ваш бізнес, дати оголошення – привітати рідних і близьких. Про розцінки можете дізнатися на нашому сайті або за вказаним вище телефоном чи мейлом

Підтримати нас, перерахувавши кошти на пресфонд видання: 47 1160 2202 0000 0000 5515 6292 (в заголовку переказу впишіть: на пресфонд НС)

Читати нас на www.nasze-slowo.pl та вподобати нашу сторінку в фейсбуці: fb.com/nasze.slowo.

Редакція «Нашого слова»

Редакція висловлює сердечну подяку багаторічним розповсюджувачам газети

Завдяки Вам кожен примірник тижневика потрапляє до тих, хто на нього чекає. Щотижня Ви віддаєте свій час, свою енергію та тепло для нашої спільної справи. Дуже пишаємось тим, що Ви є частиною процесу творення і доставки газети. Дякуємо Вам і бажаємо багато років здоров'я і радості!

Щиро, редакція «Нашого слова»

Богдан Сіроцький • Іван Просінський • Роман Любінецький • Юліуш Беднарек • Богдан Білецький • Василь Більо • Марія Білас • Роман Божик • Йосип Бунда • Єлизавета Кременська • Роман Гнап • Галина Гарасим • Стефанія Гаврилець • Петро Гойсак • Данута Іваницька-Жванська • Іван Олійник • Марія Яромій • Гелена Єдинак • Володимир Качор • Данута Камінська • Владислав Кітчак • Мар'ян Ковалик • Іванна Кравчишин • Микола Крепич • Надія Курдила • Володимир Липинський • Софія Лайкош • Ольга Ласка • Михайло Троханівський • Зенон Миц • о. Дмитро Гарасим • Ольга Дембіцька • Юрій Опар • Галина Овсіцька • Богдан Покришак • Катерина Полевчак • Данута Секанець • Петро Сич • Софія Сирник • Андрій Шмигельський • Микола Терепенко • Марія Туцька • Мирослав Вархоляк • Віра Банась • Зенон Скуратко • Іван Кренца • Йосип Олешко • Володимир Ковальчик (Канада) • Роман Боднарчук (США)

16 червня 2021 року минає 20 років священства отця Ярослава Гостинського

Всечесний Отче!

У день ювілею Вашого рукоположення прийміть наші вітання і подяку за Ваші щирі молитви, за вірне та віддане служіння у наших парафіях. Ми вдячні Богові і Вам за дар покликання і за те все добро, яке зустріло наші спільноти в час Вашого служіння.

Бажаємо Вам дарів Духа Святого на кожен день Вашого священства. Нехай Господь обдарує Вас міцним здоров'ям і родинним щастям.

На мнозії і блазії літа, Отче Ювіляре!
Парафіяни Ілави і Оструди

Meest Polska – логістично-поштової оператор (власник сайтів послуг www.paczkaodukrainy.pl, www.meestpost.com, www.mymeest.com, www.perekaz24.eu) шукає офісного спеціаліста з обслуговування клієнтів – **Specjalista Biura Obsługi Klienta** – (чати, електронні листи, дзвінки) – особу з посвідченням інвалідності.

Вимоги: • хороша організація роботи • комунікативність • самостійність • висока особиста культура • дуже добре володіння польською мовою • принаймні комунікативне знання української мови • вітається англійська та/або російська • довідка про інвалідність.

Ми пропонуємо: ► трудовий договір (umowa o pracę) з оплатою 2500-3000 злотих нетто ► віддалену роботу + еквівалент, пов'язаний з її виконанням ► можливість розвитку в галузі, що динамічно розвивається (логістика/e-commerce).

Надсилайте свої заявки електронною поштою на адресу: pl.work@meest.com

Любачівщина запрошує!!!

У кого ще трішки в серці залишилися пам'яті про своїх предків, і ту пам'ять хочете переказати своїм дітям та внукам, запрошуємо на Любачівщину.

14.08.2021 року о 11.00 – служба Божа в церкві у Жукові, а опісля – панахиди на цвинтарях у Жукові, Горайці та Новому Селі.

15.08.2021 року о 10.00 – панахиди на цвинтарі в Старому Люблинці, а об **11.00** – служба Божа в церкві у Новому Люблинці, а опісля – панахиди на цвинтарі.

Хоча б раз у рік походимо стежками наших предків. Хто не може поїхати, нехай передасть свою лепту на впорядкування цвинтарів чи ремонт церкви особам, які поїдуть. Можна також переказати кошти на рахунок:

Zgromadzenie siostr Służebnic NMP Prałkowce 231 37-700 Przemysł

Nr rachunku: 91 8642 1155 2015 1500 7766 0004

З дописом: *darowizna na remont cerkwi w Nowym Lublińcu* Церкви на Любачівщині чекають на нас.

Наше Слово

Adres: Redakcja "Nasze Slovo", ul. Kościeliska 7, 03-614 Warszawa, tel.: prenumerata i reklama – tel./fax 22 677-88-10, redaktor naczelny – 22 677-88-11, sekretarz redakcji – 22 677-84-46, redakcja – 22 677-84-45.

E-mail: redakcja@nasze-slowo.pl, prenumerata@nasze-slowo.pl, ogloszenia@nasze-slowo.pl

Internet: www.nasze-slowo.pl

Kolegium Redakcyjne: Khrystyna Zanyk, Piotr Tyma, Paweł Łoza, Tetiana Daniuchenko, Anastazja Krawczuk, Daryna Popil.

Zespół redakcyjny: redaktor naczelny – Khrystyna Zanyk, zastępca redaktora naczelnego – Paweł Łoza, sekretarz – Tetiana Daniuchenko, redaktorzy – Igor Szczerba (Warszawa), Anna Winnicka (Koszalin), Grzegorz Spodarek (Kętrzyn), Katarzyna Komar-Macyńska (Przemysł), redaktor stylistyczny – Olga Rusina, redaktor techniczny – Olga Michaluk, prenumerata, reklama – Lesia Korostatewycz.

Współpracownicy: Anastazja Krawczuk (Warszawa), Stefan Migus (Olsztyn), Piotr Andrusieczko (Kijów), Bogdan Tchórz (Górowo Iławeckie), Ludmiła Łabowicz (Białystok), Oksana Kulczewycz (Legnica), Jerzy Gawryluk (Bielsk Podlaski), Olena Humeniuk (Kijów), Adam Wiewiórka (Legnica), Daryna Popil (Warszawa), Oleksandra Iwaniuk (Warszawa), Zhanna Kuznietsova (Kijów), Ivanna Kyliushyk (Warszawa), Svitlana Melnyk (Kraków), Ivan Kysloshchuk (Lublin), Władysław Graban (Krynica Zdrój), Piotr Wirchniński (Gładyszów).

Wydawca: Związek Ukraińców w Polsce, ul. Kościeliska 7

03-614 Warszawa, tel.: 22 679-96-77 (sekretariat),

22 677-88-06 (sekretarz Zarządu Głównego),

E-mail: zuwp@post.pl, sekretariat@ukraina.com.pl,

Internet: <http://ukraincy.org.pl>, <http://www.oup.ukraina.com.pl>

Fotokład: Redakcja „Nasze Slovo”

Druk: Drukarnia „Efekt”. Nakład 2500 egz.

Pismo dofinansowano ze środków dotacji Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji Związku Ukraińców w Polsce, ul. Kościeliska 7, 03-614 Warszawa

Konto bankowe dla wpłat w PLN:

47 1160 2202 0000 0000 5515 6292

Konto bankowe dla wpłat w EURO, CAD:

IBAN: PL47 1160 2202 0000 0000 5515 6292

BIC/S.W.I.F.T.: BIGBPLPWXXX

Bank Millennium S.A., ul. S. Żaryna 2a, 02-593 Warszawa

Konto bankowe dla wpłat tylko w USD:

IBAN: PL20 1160 2202 0000 0000 5515 6196

BIC/S.W.I.F.T.: BIGBPLPWXXX

Bank Millennium S.A., ul. S. Żaryna 2a, 02-593 Warszawa

Poglądy autorów publikacji nie zawsze są zbieżne z poglądami redakcji.

Za wiarygodność faktów odpowiadają autorzy.

Redakcja nie zwraca tekstów nie zamówionych oraz zastrzega sobie prawo ich redagowania, skracania i zmiany tytułów. Koresponduje z czytelnikami tylko na łamach tygodnika.

Rozpowszechnianie materiałów z „Naszego Słowa” wyłącznie za zgodą redakcji.

Za treść ogłoszeń i reklam redakcja nie ponosi odpowiedzialności.

„Nasze Slovo” dostępne jest w oddziałach Poczty Polskiej, w kioskach RUCH-u,

w wybranych EMPIK-ach oraz w wydaniu internetowym www.eprasa.pl/news/nasze-slowo.

Prenumerata realizowana przez RUCH S.A.:

Zamówienia na prenumeratę można składać bezpośrednio na stronie

www.prenumerata.ruch.com.pl

Eventualne pytania prosimy kierować na adres e-mail: prenumerata@ruch.com.pl

lub kontaktując się z Centrum Obsługi Klienta „RUCH” pod numerami: 22 693 70 00

lub 801 800 803 – czynne w dni robocze w godzinach 7⁰⁰ – 17⁰⁰.

